

Maternji jezik

STANDARDI UČENIČKIH POSTIGNUĆA
ZA MATERNJI JEZIK

Dokument je usvojen na 13. sjednici Odbora Agencije za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje održanoj 23. februara 2021. godine.

STANDARDI UČENIČKIH POSTIGNUĆA ZA MATERNJI JEZIK
KRAJ TREĆEG RAZREDA

1. OBLAST: OBLAST: ČITANJE – KNJIŽEVNOST		
1. Komponenta: Ključne ideje i detalji		
Ishodi učenja:		
1. Pažljivo čita ili sluša tekst u cilju razumijevanja i donošenja logičkih zaključaka; citira konkretne tekstove pri pisanju ili govoru u svrhu argumentovanja zaključaka donesenih na osnovu teksta.		
2. Prepoznaje i objašnjava ključne ideje teksta i njihove razrade; rezimira ključne ideje na osnovu detalja koji ih dokazuju.		
3. Analizira likove, događaje, ideje i njihove međuodnose u tekstu.		
OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Čita kraće tekstove i na poticajna pitanja pronalazi osnovne podatke ili informacije.	1.a Odgovara na detaljna pitanja o pročitanoj ili poslušanom tekstu.	1.a Postavlja pitanja (ko, šta, gdje, kada, kako..) o poslušanom tekstu uz prepričavanje.
2.a Prepričava priče iz različitih kultura uz poticajna pitanja.	2.a Objasnjava ponuđenu poruku teksta.	2.a Izvodi glavnu poruku teksta.
2.b Ilustruje važne detalje priče.	2.b Prepoznaje rečenice sa porukom u kojima je očita ključna ideja.	2.b Prepričava pročitanoj priču prateći tok događaja i navodeći niz detalja iz priče.
2.c Pronalazi odgovarajuće podatke (opis, osjećanja i način njihovog prikazivanja u tekstu).	2.c Određuje temu teksta.	2.c Izražava vlastiti doživljaj o pročitanoj argumentujući ga navodima iz teksta.
3.a Pronalazi u tekstu jednostavne informacije o likovima i imenuje ih.	3.a Određuje glavne i sporedne likove.	3.a Analizira postupke i osjećanja likova u priči.
3.b Imenuje mjesto i vrijeme radnje.	3.b Prepričava događaje iz priče.	3.b Utvrđuje kako postupci likova doprinose razvoju radnje.
2. Komponenta: Vještina i struktura		
Ishodi učenja:		
1. Tumači različita značenja riječi i izraza (tehničkih, osnovnih i prenesenih značenja iz teksta) i utvrđuje kako izbor riječi utiče na značenje teksta.		
2. Analizira strukturu tekstova uključujući i kako se određene rečenice, pasusi i veći dijelovi teksta (npr. dio, poglavlje, scena ili strofa) odnose jedni prema drugima i prema cjelini.		
3. Utvrđuje kako tačka gledišta ili namjera utiču na oblikovanje sadržaja i načina pisanja teksta.		
OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Izdvaja manje poznate riječi i izraze iz teksta.	1.a Pronalazi značenje manje poznatih riječi i izraza u tekstu.	1.a Objasnjava osnovna i prenesena značenja riječi i izraza iz teksta.

1.b Sklapa rečenice od poznatih riječi.	1.b Bira odgovarajuće riječi i upotrebljava ih u oblikovanju rečenica.	1.b Ispituje značenje riječi u rečenici prema kontekstu.
		1.c Upotrebljava nove riječi pri oblikovanju ili dopunjavanju rečenica.
2.a Označava dijelove pjesme.	2.a Određuje strofu i stih pjesme razlikujući ih.	2.a Definiše dijelove pjesme i navodi primjere - stih i strofa.
2.b Izdvaja riječi koje se rimuju u pjesmi.	2.b Izdvaja strofu u kojoj se pojavljuje traženi opis ili određeno osjećanje.	2.b Upoređuje razlike u pjesničkim slikama i iskazano raspoloženje u njima.
2.c Razlikuje basne od ostalih vrsta tekstova (uočavajući likove životinja).	2.c Prepoznaje početak, središnji dio i završetak priče - basne.	2.c Povezuje informacije iz različitih dijelova priče - basne.
2.d Označava dijelove teksta razlikujući uvod, razradu i završetak.	2.d Raspoređuje cjeline prema redosljedu događaja.	2.d Služi se pojmovima odlomak, poglavlje, pri pisanju i govoru, opisujući tok radnje.
3.a Navodi (nabraja) postupke likova.	3.a Izražava doživljaj teksta uz vlastiti stav o pročitanoj.	3.a Upoređuje postupke likova iz teksta s vlastitim postupcima.
		3.b Preoblikuje pročitani tekst (stvara novi završetak, mijenja postupke likova, uvodi nove likove).

3. Komponenta: Usvajanje i korištenje rječnika

Ishodi učenja:

1. Utvrđuje i razjašnjava značenje nepoznatih i višeznačnih riječi i izraza.
2. Razumije preneseno značenje riječi, veze između riječi i nijanse u značenjima riječi.
3. Usvaja i ispravno koristi nove riječi i izraze; bogati rječnik.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Ustanovljava u sadržaju nepoznate, manje poznate i višeznačne riječi i izraze i pita za pojašnjenje.	1.a Interpretira značenje nepoznatih, manje poznatih i višeznačnih riječi i izraza u sadržaju.	1.a Koristi u jeziku manje poznate riječi, višeznačne riječi i izraze koji su ranije razjašnjeni.
1.b Određuje značenje manje poznatih riječi u sadržaju prilagođenom za uzrast i objašnjava ih uz pomoć učitelja.	1.b Pojašnjava manje poznate riječi upotrijebljene u skladu sa komunikacijskom situacijom.	1.b Upotrebljava kontekst rečenice i komunikacije za pojašnjenje manje poznatih i višeznačnih riječi i izraza.

1.c Povezuje značenja riječi nastalih dodavanjem afiksa poznatoj riječi.	1.c Objašnjava značenje novih riječi i izraza nastalih dodavanjem afiksa poznatoj riječi (npr. ugodno - neugodno, pravilno - nepravilno).	
	1.d Izvodi nove riječi od drugih riječi praveći nova značenja (npr. imenice od glagola i obrnuto).	1.d Koristi printane i elektronske rječnike kako bi utvrdio ili pojasnio značenje riječi.
	1.e Objašnjava značenje nove riječi na osnovu druge poznate riječi s istim korijenom (npr. drug, druženje, drugarstvo...).	1.e Primjenjuje korijenski morfem kako bi iskazao više riječi istog korijenskog morfema.
1.f Prepoznaje prototipne i česte umanjnice i uvećanice.	1.f Prepoznaje prototipne imenice i glagole koji imaju konkretno značenje povezano s neposrednom stvarnošću.	1.f Usvaja lingvistički pojam imenica i pojam glagol na prototipnim riječima - funkcionalno upotrebljava sve vrste riječi prema vlastitom jezičkom razvoju.
2.a Imenuje suprotna značenja riječi (npr. siromašan - bogat, lijep - ružan).	2.a Razlikuje osnovno i preneseno značenje riječi.	2.a Objašnjava preneseno značenje riječi (npr. dug jezik).
	2.b Uspostavlja odnos između riječi u svakodnevnom životu i njihovu upotrebu u rečenici (npr. „pucati od smijeha“).	2.b Upoređuje odnose između riječi i nijanse u značenju riječi (umorio sam se - pao sam s nogu).
2.c Opisuje osnovne emocije (ljubav, ljutnja, tuga, srdžba).		2.c Razlikuje nijanse značenja među srodnim riječima koje opisuju emocije (npr. ljutnja, bijes, srdžba).
3.a Izgovara pravilno nove riječi i izraze.	3.a Upotrebljava nove riječi za izražavanje.	3.a Koristi nove izraze i tako obogaćuje rječnik.
		3.b Provjerava nove izraze i njihovo značenje.

4. Komponenta: Integracija znanja i ideja

Ishodi učenja:

1. Integriše i procjenjuje sadržaj predstavljen u različitim medijima i formatima, između ostalog vizuelno, audiovizuelno, numerički i riječima.
2. Prikazuje i ocjenjuje konkretne tvrdnje u tekstu koristeći validna objašnjenja i relevantne dokaze.
3. Analizira dva ili više tekstova koji obrađuju sličnu temu ili predmet zanimanja s ciljem akumulacije znanja i upoređuje različite pristupe autora.

OSNOVNI NIVO

SREDNJI NIVO

NAPREDNI NIVO

Učenik:

1.a Čita tekst s ilustracijama kako bi povezo sliku i dio priče.

1.a Interpretira značenje ilustracije unutar teksta.

1.a Kreira priču po slikama na zadatu temu.

2. NIJE PRIMJENJIVO

2. NIJE PRIMJENJIVO

2. NIJE PRIMJENJIVO

3.a Prepoznaje iskustvo likova u različitim bajkama.

3.a Upoređuje likove iz različitih priča i bajki.

3.a Upoređuje ključne detalje iz dva različita teksta na istu temu.

5. Komponenta: Obim i nivo složenosti teksta

Ishod učenja:

1. Nepristrasno i stručno čita i razumije složene književne i informativne tekstove.

OSNOVNI NIVO

SREDNJI NIVO

NAPREDNI NIVO

Učenik:

1.a Navodi osnovne informacije o pročitanom tekstu.

1.a Objašnjava glavnu temu i ideju teksta.

1.a Postavlja pitanja o pročitanom tekstu.

1.b Iskazuje jedan ili više podataka o pročitanom književnom tekstu.

1.b Odgovara na pitanja iz teksta.

1.b Definiše ključne ideje i pojmove.

2. OBLAST: ČITANJE – INFORMATIVNI TEKSTOVI

1. Komponenta: Ključne ideje i detalji

Ishodi učenja:

1. Čita tekst u cilju utvrđivanja navoda teksta, donošenja logičkih zaključaka i citira konkretne tekstualne dokaze argumentujući zaključke donesene na osnovu teksta.
2. Određuje ključne ideje i teme teksta i analizira ih, naglašavajući važne detalje i ideje koje to dokazuju.
3. Analizira kako i zašto se pojedinci, događaji i ideje razvijaju i ulaze u interakciju kroz tekst.

OSNOVNI NIVO

SREDNJI NIVO

NAPREDNI NIVO

Učenik:

1.a Čita tekst u svrhu odgovaranja na detaljna pitanja.

1.a Postavlja pitanja o važnim detaljima i likovima u tekstu.

1.a Pronalazi odgovore na pitanja u tekstu.

2.a Ilustruje temu teksta.

2.a Određuje temu i ideju teksta.

2.a Objašnjava temu i ideju teksta.

	2.b Pronalazi informacije u tekstu.	2.b Prepričava tekst poštujući slijed događaja.
	2.c Pronalazi (tražene) podatke u tekstu prema uputi ili pitanjima.	2.c Pronalazi i (usmeno) iskazuje tražene podatke u tekstu.
3.a Opisuje najvažnije događaje i likove iz teksta uz poticajna pitanja.	3.a Prepričava događaje iz teksta uočavajući povezanost (pao sam - udario sam se).	3.a Upoređuje odnose između niza događaja koristeći jezik koji se odnosi na vrijeme, slijed, uzrok i posljedicu.

2. Komponenta: Vještina i struktura

Ishodi učenja:

1. Interpretira i objašnjava način upotrebe riječi i ustaljenih izraza u tekstu i određuje stručna, osnovna i prenesena značenja; analizira kako izbor riječi doprinosi značenju.
2. Analizira strukturu tekstova i međudnos rečenica, pasusa i većih dijelova teksta (npr. odlomak, poglavlje).
3. Procjenjuje način oblikovanja sadržaja i stila teksta s vlastite tačke gledišta.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Učestvuje u pojašnjavanju značenja riječi (uz vođena pitanja).	1.a Određuje značenje riječi u tekstu.	1.a Razlikuje sinonime i antonime (drag - mio, veseo – radostan; ugodno - neugodno, pravilno - nepravilno).
2.a Označava elemente strukture teksta (uvod, razrada, završetak).	2.a Upoređuje elemente strukture teksta (uvod, razrada, završetak).	2.a Prosuđuje važnost veze elemenata strukture teksta u kreiranju cjeline.
3.a Izražava vlastiti stav i stil u vezi sa tekstem.	3.a Koriguje vlastiti stav i stil u vezi sa tekstem.	3.a Upoređuje svoj stav sa stavom autora teksta.

3. Komponenta: Usvaja i koristi rječnik

Ishodi učenja:

1. Utvrđuje i pojašnjava značenje nepoznatih, manje poznatih i višeznačnih riječi i izraza korištenjem podataka iz teksta, korištenjem konteksta, analizom sadržajnih dijelova riječi i korištenjem općega i specijalizovanog referentnog materijala po potrebi.
2. Iskazuje razumijevanje prenesenog značenja riječi, veza između riječi i nijansi u značenjima riječi.
3. Usvaja i ispravno koristi niz riječi i izraza iz određene oblasti dovoljnih za čitanje, pisanje i slušanje u nastavku obrazovanja i životne uloge; pokazuje nezavisnost u proširivanju rječnika kada naiđe na nepoznatu riječ koja je važna za razumijevanje ili izražavanje.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Pretpostavlja značenje nepoznate riječi na osnovu slične riječi (ljubav - ljubiti, sto - stolar, kamen - kamenolom).	1.a Prepoznaje nove riječi iz konteksta rečenice.	1.a Utvrđuje značenje nove riječi nastale dodavanjem afiksa poznatoj riječi (ugodno - neugodno).

	1.b Pronalazi značenja nepoznatih riječi u rječniku.	1.b Utvrđuje značenje nove riječi na osnovu istog korijena riječi.
	1.c Upotrebljava nove riječi pri oblikovanju ili dopunjavanju rečenica.	1.c Koristi nove riječi ispravno u oblikovanju sintagmi i rečenica.
2.a Primjenjuje nove pojmove u govoru, rečenici.	2.a Objašnjava odnos između riječi i nijanse u značenju (lijep - ljepši).	2.a Razvrstava riječi prema standardnim i nestandardnim (standardni jezik).
2.b Povezuje značenje novih pojmova s vlastitim iskustvom.	2.b Daje primjere suprotnih značenja riječi.	2.b Grupiše riječi koje označavaju iste ili slične osjećaje (veselje, radost, sreća).
3.a Koristi nove riječi koje je usvojio/la kao dio aktivnog rječnika.	3.a Koristi nove riječi i izraze koje označavaju prostorne odnose (tamo, iznad, pored).	3.a Koristi nove riječi i izraze koji označavaju vremenske odnose (prije, nakon, za mjesec dana).

4. Komponenta: Integracija znanja i ideja

Ishodi učenja:

1. Integriše i ocjenjuje sadržaje predstavljene u različitim medijima i formatima, između ostalog vizuelno, brojčano i riječima.
2. Prikazuje i ocjenjuje argument i konkretne tvrdnje u tekstu koristeći argumentovana obrazloženja i relevantne dokaze.
3. Analizira kako dva ili više tekstova obrađuju slične teme ili predmete zanimanja s ciljem akumulacije znanja ili upoređivanja pristupa autora.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Opisuje odnos između ilustracije i teksta.	1.a Upotrebljava ilustraciju u cilju potpunijeg razumijevanje teksta.	1.a Kreira ilustraciju ističući poruke iz teksta.
		1.b Upoređuje isti tekst prezentovan putem različitih medija i formata (film, pozorište, strip).
2.a Prepoznaje logične veze u tekstu.	2.a Upoređuje logične veze u tekstu izražavajući mišljenje.	2.a Argumentuje vlastite doživljaje i zaključuje o uočenim vrijednostima teksta (na osnovu upoređivanja, uzroka, posljedica).
3.a Identifikuje detalje iz dva slična teksta.	3.a Raspravlja o detaljima i razlikama između dva slična teksta.	3.a Upoređuje važne detalje i postupke likova iz dva slična teksta.

5. Komponenta: Obim i nivo složenosti teksta**Ishod učenja:**

1. Čita i razumije složene književne i informativne tekstove.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Čita tekst i prema smjernicama pronalazi važne podatke.	1.a Objedinjuje sadržaje iz informativnih tekstova.	1.a Tumači osnovne razlike književnih i informativnih tekstova (fikcija - fackija).

3. OBLAST: TEMELJNE VJEŠTINE ČITANJA

(PREDŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE - 3. RAZREDA (9 GODINA))

1. Komponenta: Pojam velikih štampanih slova**Ishod učenja:**

1. Pokazuje razumijevanje organizacije i osnovnih osobina velikih štampanih slova.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Prati riječi slijeva nadesno.	1.a Identifikuje grafeme koji su isti u latiničnom i ćirilničnom pismu.	1.a Objašnjava da promjena redoslijeda slova ili slogova u riječima mijenja značenje riječi (dopunjavanje, anagrami, rebusi i sl.).
1.b Pravilno imenuje i povezuje latinična i ćirilnična slova.		
1.c Imenuje mala i velika pisana slova latinice.		
1.d Pravilno povezuje pisana slova latinice.		
1.e Zapisuje riječi, rečenice i kraće tekstove (kontrolni, diktat).		

2. Komponenta: Fonološka osviještenost**Ishod učenja:**

1. Pokazuje razumijevanje izgovorenih riječi, slogova i glasova (fonema).

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Pravilno povezuje slova (pisana latinična i štampana ćirilnična i latinična) i slogove u strukturu riječi.	1.a Rješava zadatke postavljene u leksičko-semantičkim vježbama (anagrami, sastavljanje riječi od slogova, vježbe dopunjavanja).	1.a Daje primjer riječi kod kojih promjena određenog glasa/slova mijenja značenje (kruh - krug).

1.b Razlikuje poziciju glasa/slova u riječima (na početku, u sredini i na kraju riječi).	1.b Identifikuje slova (grafeme) u latiničnom i ćiriličnom pismu koja se isto pišu, a odnose na različite glasove (H-H, C-C...).	
1.c Razlikuje azbuku i abecedu.		
1.d Objašnjava kako jedan glas (fonem) ima dva slova - veliko i malo.		
3. Komponenta: Prepoznavanje i foničnost riječi		
Ishod učenja:		
1. Prepoznaje i primjenjuje vještine foničnosti i analize riječi.		
OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Pamti tekst brojalice, brzalice i bajalice.	1.a Rastavlja višesložne riječi na slogove.	1.a Imenuje fonične riječi tj. riječi koje se slično izgovaraju.
		3.b Stvara rime na dati podsticaj (vježbe slogovanja, igre „na slovo, na slovo“ i sl.).
		3.c Čita riječi, rečenice i tekstove u kojima dominiraju afrikati (glasovi č, ć, dž, đ) tečno i izražajno.
4. Komponenta: Tečno čitanje		
Ishod učenja:		
1. Čita sa svrhom i razumijevanjem.		
OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Čita dio teksta ili pasus (ćirilični i latinični).	1.a Prilogađava sposobnost čitanja intonaciji, tempu i akcentu.	1.a Naglašava značaj interpunkcijskih znakova prilikom čitanja.

4. OBLAST: PISANJE

1. Komponenta: Vrste i namjene teksta

Ishodi učenja:

1. Analizira poznate (obrađene) teme i tekstove; piše argumente u korist navedenih tvrdnji koristeći validna objašnjenja i relevantne argumente.
2. Piše informativne tekstove uz objašnjenja, kako bi se razmotrile i prenijele složene informacije i ideje, jasno i precizno, djelotvornim odabirom, organizacijom i analizom sadržaja.
3. Piše pripovjedačke tekstove kako bi razvio stvarna ili zamišljena iskustva ili događaje, koristeći odgovarajuću tehniku, dobar odabir detalja i dobro strukturisan redosljed događaja.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Povezuje informacije o obrađenoj temi iz zadanog teksta (npr. tema, ideja, glavni likovi, vrijeme radnje).	1.a Izražava (u pisanoj formi) mišljenje o poznatoj temi iz obrađenog teksta.	1.a Piše o obrađenoj temi prateći tok radnje.
	1.b Koristi ustaljene izraze (zato, zato što...) kako bi povezo mišljenje i argumente.	1.b Izdvaja dokaze koji argumentuju mišljenje.
		1.c Piše zaključak o pročitanoj tekstu.
2.a Piše informaciju iz obrađenog teksta.	2.a Piše kratke informativne tekstove uz jasno prenošenje bitnih informacija.	2.a Upoređuje jednostavnije informativne tekstove zapisujući zaključke.
2.b Ilustruje (crtežom izražava) datu temu.	2.b Ilustruje datu temu praćenu detaljima.	2.b Konstruiše jednostavne grafikone radi boljeg razumijevanja teme.
	2.c Piše veznike (npr. i, još, ali) da poveže dijelove informacija.	2.c Razvija temu uz pomoć činjenica i detalja.
3.a Prepričava (u pisanoj formi) jedan ili dva događaja.	3.a Piše o stvarnim ili izmišljenim doživljajima slijedeći tok događaja.	3.a Piše o stvarnim ili izmišljenim doživljajima opisujući likove i važne detalje.
3.b Izražava (u pisanoj formi) svoje utiske na ono što se dogodilo u tekstu.	3.b Zapisuje svoje utiske o toku priče, likovima, temi i ideji.	3.b Organizuje lične utiske o pročitanoj tekstu, koristeći odgovarajuću tehniku, dobar odabir detalja i dobro strukturisan redosljed događaja.

2. Komponenta: Pisanje i distribucija pisanih radova

Ishodi učenja:

1. Piše jasne i smislene radove u kojima su sadržaj, organizacija i stil primjereni zadatku, svrsi i publici.
2. Usavršava svoj pisani rad planiranjem, revizijom, redigovanjem, ponovnim pisanjem ili pokušajem novog pristupa.
3. Koristi savremenu tehnologiju da napiše i objavi radove, ostvari interakciju i saradnju s drugima.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Piše rad jednostavne strukture na zadati niz riječi (uz pomoć detaljnih pitanja).	1.a Piše jednostavan rad prema predlošku.	1.a Piše rad u kojem su sadržaj i organizacija stila primjereni zadatku, svrsi i publici.
2.a Dodaje detalje pisanom radu.	2.a Provjerava već napisani rad uz pomoć kontrolne liste za redigovanje.	2.a Revidira napisani rad i po potrebi ga mijenja (mijenja tok radnje, karakter likova i sl.).
3.a Piše kratke poruke koristeći savremenu tehnologiju (kompjuter, mobilni telefon).	3.a Piše vlastite rečenice kako bi ostvario interakciju i saradnju sa drugima koristeći savremenu tehnologiju (kompjuter, mobilni telefon).	
		3.b Piše i uz pomoć odraslih objavljuje radove ostvarujući interakciju s drugima uz pomoć savremenih tehnologija.

3. Komponenta: Gramatika i pravopis

Ishodi učenja:

1. Pokazuje vladanje pravilima standardne gramatike i njihovom primjenom pri pisanju.
2. Pokazuje vladanje pravopisnim pravilima i interpunkcijom.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Pozna je azbuku i abecedu.	1.a Pozna je štampana slova latinice i ćirilice.	1.a Razlikuje glas i slovo.
1.b Raspoređuje slogove u smislene riječi u jednostavnim primjerima.	1.b Dijeli jednostavnije riječi na slogove.	1.b Povezuje više nasumično datih slogova u smislene riječi.
1.c Nabraja samoglasnike i suglasnike.	1.c Prepoznaje naziv dijela riječi - slog, kad je napisana u formi <i>ku-ća</i> .	1.c Razlikuje samoglasnike i suglasnike i poznaje da su samoglasnici nosioci sloga.

1.d Prepoznaje riječi koje imenuju stvari i predmete.	1.d Sastavlja smislenu riječ od tri ispremetana sloga.	1.d Povezuje više nasumično datih slogova u smislene riječi.
1.e Izvede, djelimično, prema datom predmetu imenicu koja označava zanimanje.	1.e Razlikuje riječi koje određuju radnju, stanje i zbivanje u rečenici.	1.e Procjenjuje koje riječi ne pripadaju datom nizu riječi.
1.f Prepoznaje u nizu riječi onu koja ne označava radnju.	1.f Pravilno piše, u iskazu, često upotrebljavane riječi.	1.f Pravilno piše po diktatu (razvija svijest veze pisanja i govora).
1.g Povezuje imenice s glagolom u jednostavnom primjeru da se dobije smisljeno značenje.	1.g Navodi koje riječi označavaju predmete i može navesti zanimanje osobe koja pravi određeni predmet.	1.g Rastavlja na slogove višesložnu riječ i prenosi je u sljedeći red na različite načine.
1.h Preoblikuje odričnu rečenicu u potvrđnu.	1.h Koristi apstraktne imenice kako bi izrazio emocije, stanja i zbivanja (ljubav, ljutnja.)	1.h Prepoznaje ulogu glasa "r" kao samoglasnika u datim riječima.
1.i Prepoznaje upitnu rečenicu među ponuđenim rečenicama.	1.i Sastavlja upitnu rečenicu od datih riječi.	1.i Koristi glagolska vremena (prošlo, sadašnje i buduće vrijeme), česte priloge i prijedloge.
	1.j Stvara proste, proširene i složene rečenice.	1.j Odabire tačan odgovor koji se odnosi na broj slogova u višesložnoj riječi.
	1.k Preoblikuje potvrđnu rečenicu u odričnu, odnosno izjavnu ili upitnu.	
2.a Počinje rečenicu velikim početnim slovom i završava odgovarajućim interpunkcijskim znakom.	2.a Primjenjuje veliko početno slovo za imena ljudi, gradova, rijeka, planina, naselja, ustanova.	2.a Upotrebljava zarez i dvotačku pri nabranjanju.
2.b Upotrebljava afrikate dž, đ, č, ć u riječima u kojima se to traži.	2.b Ispravlja pogrešnu upotrebu afrikata dž, đ, č, ć u eklatantnim primjerima (kuća - kuča; kuće - kuće i sl.).	
2.c Koristi odgovarajuću ijekavsku zamjenu glasa <i>jat</i> u uobičajenim riječima.		2.c Primjenjuje <i>je/ije</i> u setu primjera.
2.d Prepoznaje riječcu <i>ne</i> u odričnim rečenicama.	2.d Piše ispravno negaciju <i>ne</i> uz glagole i riječcu <i>li</i> u upitnim rečenicama.	

2.e Upotrebljava pravilno tačku, zarez, uzvičnik, upitnik.	2.e Piše čitko riječi i rečenice rukopisnim slovima vodeći računa o pisanju velikog slova (ćirilica i latinica).	
2.f Prepoznaje vrstu rečenice ako ima upitnik na kraju.	2.f Upotrebljava pravilan interpunkcijski znak kod preoblikovanja rečenice u upitnu.	
	2.g Identifikuje u rečenici nepravilno napisanu vlastitu imenicu izražavajući poznavanje pravila o pisanju velikog slova za ime grada i rijeke (sa jednom riječi u imenu).	
	2.h Primjenjuje pravilo za pisanje velikog slova kod imena jezera.	
	2.i Identifikuje rečenicu sa pravilno napisanim nazivom mora.	

4. Komponenta: **Istraživanje u cilju izgradnje i prezentacije znanja**

Ishodi učenja:

1. Provodi kratke, ali i značajnije istraživačke projekte utemeljene na zadatim pitanjima, pokazujući razumijevanje predmeta istraživanja.
2. Prikuplja relevantne informacije iz više printanih i digitalnih izvora; procjenjuje validnost i preciznost svakog izvora i integriše informacije, u isto vrijeme izbjegavajući plagiranje.
3. Nalazi dokaze u književnim ili informativnim tekstovima u svrhu podrške analize, razmišljanja i istraživanja.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
	1.a Skicira tok istraživanja (glavne i sporedne likove, temu knjige).	1.a Piše plan kratkog istraživanja u skladu s predmetom istraživanja (uz detaljne upute).
2.a Poznaje definiciju informacije.	2.a Pronalazi informacije o konkretnoj temi u printanim i digitalnim izvorima.	2.a Piše kratke bilješke iz više printanih i digitalnih izvora.
	2.b Prikuplja informacije iz printanih i digitalnih izvora i svrstava ih u ponuđene kategorije.	

5. Komponenta: Poznavanje jezika

Ishod učenja:

1. Pokazuje razumijevanje kako jezik funkcionira u različitim kontekstima i zna odabrati odgovarajući izbor forme, rječnika i stila pri pisanju.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Bira riječi ili fraze u iskazu prilagođene kontekstu.	1.a Razlikuje govorni i standardni jezik u datim primjerima.	1.a Bira/izdvaja formu, rječnik i stil koji funkcionalno odgovara kontekstu i doprinosi efektu.

6. Komponenta: Obim pisanja

Ishod učenja:

1. Piše jednostavne i kraće ili složene i obimnije pisane radove za koje je potrebno vrijeme za istraživanje, razmišljanje i reviziju, u različite namjene.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Ilustruje čestitku i pozivnicu.	1.a Piše jednostavne pisane radove (pisma, čestitke pozivnice) poštujući uputstva i pravila za pisanje.	1.a Oblikuje pisani rad (pisma, čestitke, pozivnice, letke) kako bi izrazio misli i osjećanja.

5. OBLAST: USMENO IZRAŽAVANJE I SLUŠANJE

1. Komponenta: Razumijevanje i saradnja

Ishodi učenja:

1. Priprema se i učestvuje efikasno u nizu razgovora i saradnji s različitim sagovornicima, nadogradnji na idejama drugih i izražavanju vlastitih ideja, jasno i uvjerljivo.
2. Integriše i ocjenjuje informacije prezentovane u različitim medijima i formatima, uključujući vizuelno, kvantitativno i usmeno.
3. Procjenjuje govornikovo stajalište, argumentaciju i korištenje dokaza i retorike.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Razgovara uz uvažavanje sagovornika uz jasno izražavanje vlastitih ideja.	1.a Raspravlja o vlastitim i tuđim idejama.	1.a Iznosi svoj stav uz uvažavanje ideja različitih sagovornika.
	1.b Proučava traženi materijal kao pripremu za raspravu.	1.b Postavlja pitanja kako bi provjerio razumijevanje.
	1.c Slijedi dogovorena pravila dijaloga.	1.c Intervjuiše (uz poticaj učitelja) različite sagovornike o temama i tekstovima.

STANDARDI UČENIČKIH POSTIGNUĆA ZA MATERNJI JEZIK
KRAJ ŠESTOG RAZREDA

1. OBLAST: ČITANJE – KNJIŽEVNOST		
1. Komponenta: Ključne ideje i detalji		
Ishodi učenja:		
1. Pažljivo čita ili sluša tekst u cilju razumijevanja i donošenja logičkih zaključaka; citira konkretne tekstove pri pisanju ili govoru u svrhu argumentovanja zaključaka donesenih na osnovu teksta. 2. Prepoznaje i objašnjava ključne ideje teksta i njihove razrade; rezimira ključne ideje na osnovu detalja koji ih dokazuju. 3. Analizira likove, događaje, ideje i njihove međuodnose u tekstu.		
OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
<i>Učenik:</i>		
1.a Čita pažljivo tekst da bi utvrdio temu teksta.	1.a Citira specifične tekstualne dokaze kako bi objasnio temu teksta.	1.a Obrazlaže značenje teksta u cjelini potkrepljujući donesene zaključke citatima.
2.a Određuje temu i ključnu ideju književnog teksta (pjesma, priča, drama) na osnovu pojedinosti u tekstu.	2.a Izdvaja ključne (potporne) pojedinosti i ideje u svrhu analize razvoja teme i ideje teksta.	2.a Prosuđuje kako likovi u priči ili drami odgovaraju na izazove.
3.a Izdvaja osnovna obilježja likova.	3.a Upoređuje povezanost obilježja lika i događaja u priči oslanjajući se na pojedinosti.	3.a Preispituje međuodnose strukturnih dijelova teksta i uloge pojedinih likova u njima.
3.b Upoređuje dva ili više likova ili događaja u priči.	3.b Analizira razvoj likova i događaja (kako i zašto komuniciraju tokom radnje).	3.b Procjenjuje međusobna djelovanja likova u tekstu.
2. Komponenta: Vještina i struktura		
Ishodi učenja:		
1. Tumači različita značenja riječi i izraza (tehničkih, osnovnih i prenesenih značenja iz teksta) i utvrđuje kako izbor riječi utiče na značenje teksta. 2. Analizira strukturu tekstova uključujući i kako se određene rečenice, pasusi i veći dijelovi teksta (npr. dio, poglavlje, scena ili strofa) odnose jedni prema drugima i prema cjelini. 3. Utvrđuje kako tačka gledišta ili namjera utiču na oblikovanje sadržaja i načina pisanja teksta.		
OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
<i>Učenik:</i>		
1.a Tumači značenje riječi i izraza na osnovu konteksta (onako kako se koriste u tekstu).	1.a Određuje osnovno i preneseno značenje riječi i izraza (figurativni jezik, metafora, sličnost među riječima).	1.a Prosuđuje uticaj izbora riječi na značenje teksta - analizira kako odabir riječi oblikuje značenje ili ton teksta.

	1.b Određuje tehnička, konotativna i figurativna značenja teksta.	1.b Prepoznaje i objašnjava učinke figurativnog jezika (metaforičnost).
2.a Prepoznaje strukturu teksta (pjesme, priče, drame).	2.a Analizira međusobne odnose strukturnih dijelova teksta (strofa, dio, čin) i njihov uticaj na tekst kao cjelinu.	2.a Procjenjuje doprinos sveukupne strukture djela razvoju teme, zapleta, sukoba (u dramskom tekstu).
	2.b Otkriva međusobne odnose rečenica, stihova, odlomaka ili većih dijelova teksta (poglavlje u romanu) unutar teksta kao cjeline.	2.b Objašnjava ulogu pojedinih dijelova teksta u cjelokupnoj strukturi djela.
3.a Navodi tačku gledišta pripovjedača ili govornika (pripovijedanje u prvom ili trećem licu).	3.a Stavlja u odnos tačku gledišta i način opisivanja događaja.	3.a Procjenjuje uticaj gledišta na način oblikovanja sadržaja teksta i stila pisanja.
	3.b Opisuje kako gledište pripovjedača ili govornika utiče na događaje u priči.	3.b Prepoznaje i objašnjava kako autorsko porijeklo i kultura utiču na njegovu perspektivu (autobiografski elementi u tekstu).

3. Komponenta: Usvajanje i korištenje rječnika

Ishodi učenja:

1. Utvrđuje i razjašnjava značenje nepoznatih i višeznačnih riječi i izraza.
2. Razumije preneseno značenje riječi, veze između riječi i nijanse u značenjima riječi.
3. Usvaja i ispravno koristi nove riječi i izraze; bogati rječnik.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Označava nepoznate riječi i izraze.	1.a Pretpostavlja značenje nepoznatih i višeznačnih riječi primjenom konteksta.	1.a Pojašnjava značenje riječi i izraza na osnovu položaja ili uloge riječi u rečenici.
	1.b Upotrebljava kontekst (definiciju, primjer iz teksta) kao trag otkrivanja značenja riječi.	1.b Razlikuje značenja višeznačnih riječi upotrijebljenih u različitim kontekstima.
1.c Prepoznaje dijelove riječi uz pomoć zadatih primjera pri tumačenju njihovog značenja (pošta+poštar = čovjek koji nosi poštu; ruda+rudar= čovjek koji kopa rudu).	1.c Primjenjuje uobičajene afikse i korijene pri prepoznavanju značenja riječi sa sličnim korijenom i afiksima.	1.c Utvrđuje značenje nepoznatih riječi na osnovu afiksa i korijena.

1.d Pronalazi značenja riječi u rječniku na kraju udžbenika.	1.d Koristi referentne materijale (rječnici, printani i digitalni izvori) kako bi odredio ili pojasnio precizno značenje nepoznatih riječi i izraza.	1.d Upoređuje različite podatke o značenju riječi pronađene u više izvora.
1.e Pretpostavlja značenja riječi povezujući ih s poznatim predodžbama.	1.e Provjerava pretpostavljena značenja riječi i izraza sa značenjima u samom kontekstu ili rječniku.	1.e Komentariše stvarna značenja riječi iz rječnika sa pretpostavljenim do kojih dolazi na osnovu konteksta.
2.a Prepoznaje stilske figure u lirskoj pjesmi (pridjev u ulozi epiteta).	2.a Pronalazi stilske figure (epitet, onomatopeja, personifikacija).	2.a Objašnjava značenja poređenja i metafore u kontekstu (tvrđ kao kamen - imati kameno srce).
2.b Pronalazi riječi koje su u međusobnom odnosu s ciljem boljeg razumijevanja značenja (Zemlja - planeta, zemlja - država, zemlja - tlo).	2.b Razvrstava idiome, izreke, poslovice, primjere figurativnog jezika po zadatim uputama kako bi ih bolje razumio.	2.b Objašnjava značenje uobičajenih idioma, izreka, poslovice i primjera figurativnog jezika.
2.c Pronalazi primjere za riječi sličnog značenja među zadatim riječima.	2.c Pokazuje razumijevanje riječi povezujući ih s riječima sličnog, ali ne istog značenja.	2.c Prosuđuje značenja riječi sličnog značenja koja se razlikuju u nijansama (kuća - dom).
3.a Imenuje nove riječi i izraze određene oblasti u naučenom obliku.	3.a Ispravno primjenjuje usvojene riječi i izraze specifične za određenu kategoriju.	3.a Eksperimentiše s novousvojenim riječima u samostalnom izražavanju.

4. Komponenta: Integracija znanja i ideja

Ishodi učenja:

1. Integriše i procjenjuje sadržaj predstavljen u različitim medijima i formatima, između ostalog vizuelno, audiovizuelno, numerički i riječima.
2. Prikazuje i ocjenjuje konkretne tvrdnje u tekstu koristeći validna objašnjenja i relevantne dokaze.
3. Analizira dva ili više tekstova koji obrađuju sličnu temu ili predmet zanimanja u cilju akumulacije znanja i upoređuje različite pristupe autora.

OSNOVNI NIVO

SREDNJI NIVO

NAPREDNI NIVO

Učenik:

1.a Povezuje iste ili slične sadržaje predstavljene u različitim medijima (npr. ekranizirana književna djela).

1.a Objašnjava razliku neposrednog doživljaja čitanja priče i gledanja filma.

1.a Predstavlja temu uz pomoć različitih medija (roman za djecu - dječiji film) i formata (ista tema obrađena u poeziji i prozi).

1.b Predstavlja poznati sadržaj u drugačijem formatu ili mediju (adaptacija priče u strip).	1.b Analizira kako vizuelni i multimedijски elementi doprinose značenju, tonu i vrijednosti djela.	1.b Integriše i procjenjuje sadržaje predstavljene u različitim formatima i medijima.
2.a Identifikuje tvrdnju u tekstu.	2.a Navodi svoj stav o konkretnim tvrdnjama u tekstu.	2.a Upoređuje tvrdnje u tekstu na osnovu relevantnih dokaza.
3.a Prepoznaje različite književne oblike i žanrove.	3.a Analizira tekst i određuje temu ili predmet zanimanja.	3.a Utvrđuje teme u različitim tekstovima upoređujući pristupe autora.

5. Komponenta: **Obim i nivo složenosti teksta**

Ishod učenja:

1. Nepristrasno i stručno čita i razumije složene književne i informativne tekstove.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
<i>Učenik:</i>		
1.a Razlikuje književni od neknjiževnog teksta.	1.a Izdvaja karakteristike književnog teksta.	1.a Analizira složeni književni tekst i izvodi zaključke.

2. OBLAST: ČITANJE – INFORMATIVNI TEKSTOVI

1. Komponenta: **Ključne ideje i detalji**

Ishodi učenja:

1. Čita tekst u cilju utvrđivanja navoda teksta, donošenja logičkih zaključaka i citira konkretne tekstualne dokaze argumentujući zaključke donesene na osnovu teksta.
2. Određuje ključne ideje i teme teksta i analizira ih, naglašavajući važne detalje i ideje koje to dokazuju.
3. Analizira kako i zašto se pojedinci, događaji i ideje razvijaju i ulaze u interakciju kroz tekst.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
<i>Učenik:</i>		
1.a Prepoznaje navode u tekstu na osnovu zahtjeva.	1.a Analizira navode i potkrepljuje ih citatima iz teksta.	1.a Izvodi zaključke na osnovu citata vezano za tekst uz validnu argumentaciju.
2.a Prepoznaje temu i ideju teksta.	2.a Analizira tekst uočavajući važne detalje kojima obrazlaže temu i ideju teksta.	2.a Procjenjuje povezanost učenih detalja sa ključnom idejom i temom teksta, te izvodi zaključak.
3.a Identifikuje osnovne odrednice teksta (likovi, mjesto radnje, vrijeme radnje, redoslijed radnje).	3.a Analizira redoslijed radnje prateći argumentaciju.	3.a Procjenjuje iznošenje argumenata prema redoslijedu radnje.

2. Komponenta: Vještina i struktura

Ishodi učenja:

1. Interpretira i objašnjava način upotrebe riječi i ustaljenih izraza u tekstu i određuje stručna, osnovna i prenesena značenja; analizira kako izbor riječi doprinosi značenju.
2. Analizira strukturu tekstova i međudnos rečenica, pasusa i većih dijelova teksta (npr. odlomak, poglavlje).
3. Procjenjuje način oblikovanja sadržaja i stila teksta s vlastite tačke gledišta.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Prepoznaje osnovno i preneseno značenje riječi.	1.a Upotrebljava ustaljene izraze; riječi osnovnog i prenesenog značenja riječi u tekstu.	1.a Prosuđuje izbor riječi u kontekstu značenja istih u tekstu.
2.a Označava pasus, odlomak i poglavlje teksta.	2.a Upotrebljava strukturu (rečenica, pasus, odlomak, poglavlje) u samostalnom kreiranju teksta.	2.a Utvrđuje vezu između rečenica, pasusa i odlomaka u strukturi teksta.
3.a Prepoznaje vrstu teksta prema tematici.	3.a Identifikuje svrhu teksta.	3.a Precizira mišljenje autora analizirajući navode iz teksta.

3. Komponenta: Usvaja i koristi rječnik

Ishodi učenja:

1. Utvrđuje i pojašnjava značenje nepoznatih, manje poznatih i višeznačnih riječi i izraza korištenjem podataka iz teksta, korištenjem konteksta, analizom sadržajnih dijelova riječi i korištenjem općega i specijalizovanog referentnog materijala po potrebi.
2. Iskazuje razumijevanje prenesenog značenja riječi, veza između riječi i nijansi u značenjima riječi.
3. Usvaja i ispravno koristi niz riječi i izraza iz određene oblasti dovoljnih za čitanje, pisanje i slušanje u nastavku obrazovanja i životne uloge; pokazuje nezavisnost u proširivanju rječnika kad naiđe na nepoznatu riječ koja je važna za razumijevanje ili izražavanje.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Imenuje manje poznate, nepoznate i višeznačne riječi u tekstu.	1.a Pronalazi značenja nepoznatih, manje poznatih i višeznačnih riječi i izraza korištenjem podataka iz teksta.	1.a Utvrđuje značenje nepoznatih, manje poznatih i višeznačnih riječi i izraza u rječniku upoređujući značenje sa kontekstom protumačenim u tekstu.
1.b Prepoznaje manje poznatu riječ u okviru konteksta koji je objašnjava.	1.b Stavlja u odnos riječ u okviru izraza i izvodi značenje.	1.b Povezuje kontekst sa konkretnim primjerima iz života.
1.c Identifikuje vrste riječi (promjenjive, nepromjenjive, polupromjenjive).	1.c Razlikuje riječi prema značenju (npr. slatko, sladiti, zaslađen).	1.c Objedinjuje sva nova značenja riječi u kontekstu tvorbe riječi.

1.d Upoređuje tekstove napisane na oba pisma i pronalazi riječi prema zahtjevu.	1.d Razlikuje tekstove pisane ćirilicom, latinicom, glagoljicom i arabicom.	1.d Organizuje tekst i utvrđuje etimologiju riječi.
1.e Pronalazi manje poznatu riječ ili izraze u tekstu.	1.e Precizira značenje manje poznatih riječi ili izraza koristeći rječnik.	1.e Upoređuje manje poznate riječi ili izraze definišući njihova značenja.
2.a Prepoznaje preneseno značenje riječi koje se često javljaju u svakodnevnoj komunikaciji.	2.a Upotrebljava prenesena značenja riječi koje se često javljaju u svakodnevnoj komunikaciji i književnim tekstovima.	2.a Iznosi prenesena značenja nepoznatih riječi na osnovu konteksta i porijekla.
2.b Identifikuje stilske figure u tekstu.	2.b Izdvaja stilske figure prema smjernicama nastavnika.	2.b Objašnjava značenje stilskih figura u tekstu.
2.c Navodi razliku u značenju približno sličnih riječi.	2.c Upoređuje riječi sličnog značenja uz prepoznavanje veze.	2.c Razvija fond riječi usvajajući precizna značenja riječi (ekonomiše, šteti, škrtari, cicijaši).
3.a Daje primjere stručnih riječi i izraza u kontekstu nastavka svog obrazovanja i životne uloge.	3.a Preispituje značenja stručnih riječi i izraza proširujući vlastiti rječnik.	3.a Iznosi značenja stručnih riječi i izraza iz različitih izvora u kontekstu nastavka svog obrazovanja i životne uloge.

4. Komponenta: Integracija znanja i ideja

Ishodi učenja:

1. Integriše i ocjenjuje sadržaje predstavljene u različitim medijima i formatima, između ostalog, vizuelno, brojčano i riječima.
2. Prikazuje i ocjenjuje argumente i konkretne tvrdnje u tekstu koristeći argumentovana objašnjenja i relevantne dokaze.
3. Analizira kako dva ili više tekstova obrađuju slične teme ili predmete zanimanja s ciljem akumulacije znanja ili upoređivanja pristupa autora.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Sažima informacije iz teksta na osnovu datog zadatka.	1.a Organizuje informacije iz dva ili više kraćih tekstova na osnovu datog zadatka.	1.a Sažima informacije iz složenijih tekstova.
2.a Izdvaja argumente iz teksta.	2.a Stavlja u odnos argumente i konkretne tvrdnje iz teksta.	2.a Kritikuje pronađene argumente i tvrdnje iz teksta izdvajajući relevantne.
3.a Navodi osnovnu razliku između dva slična teksta.	3.a Upoređuje naizgled slične tekstove različitih autora, nijansirajući očite razlike.	3.a Izražava vlastiti stav između dva slična teksta upoređujući pristupe autora.

5. Komponenta: Obim i nivo složenosti teksta**Ishod učenja:**

1. Čita i razumije složene književne i informativne tekstove.

OSNOVNI NIVO**SREDNJI NIVO****NAPREDNI NIVO****Učenik:**

1.a Razlikuje jednostavne od složenih informativnih tekstova.

1.a Analizira informativne tekstove po složenosti.

1.a Prosuđuje argumentima informativne tekstove.

3. OBLAST: VJEŠTINE ČITANJA**1. Komponenta: Pojam velikih štampanih slova****Ishod učenja:**

1. Pokazuje razumijevanje organizacije i osnovnih osobina velikih štampanih slova.

OSNOVNI NIVO**SREDNJI NIVO****NAPREDNI NIVO**

NIJE PRIMJENJIVO

NIJE PRIMJENJIVO

NIJE PRIMJENJIVO

2. Komponenta: Fonološka osviještenost**Ishod učenja:**

1. Pokazuje razumijevanje izgovorenih riječi, slogova i glasova (fonema).

OSNOVNI NIVO**SREDNJI NIVO****NAPREDNI NIVO****Učenik:**

1.a Čita s razumijevanjem riječi prepoznavajući glasove i slogove.

1.a Čita pravilno riječi u okviru veće cjeline.

1.a Provjerava značenje pravilno izgovorenih riječi ili naglašenih cjelina.

3. Komponenta: Prepoznavanje i foničnost riječi**Ishod učenja:**

1. Prepoznaje i primjenjuje vještine foničnosti i analize riječi.

OSNOVNI NIVO**SREDNJI NIVO****NAPREDNI NIVO****Učenik:**

1.a Označava u tekstu riječi iz iste porodice riječi.

1.a Koristi riječi iz iste porodice riječi.

1.a Usvaja riječi iz istih porodica riječi eksperimentišući s njima.

4. Komponenta: Tečno čitanje**Ishod učenja:**

1. Čita sa svrhom i razumijevanjem.

OSNOVNI NIVO**SREDNJI NIVO****NAPREDNI NIVO****Učenik:**

1.a Čita sa razumijevanjem različite dijelove teksta.

1.a Ima razvijen osjećaj za značenje teksta, usklađuje tempo i dinamiku čitanja.

1.a Razvija zasebnu dikciju tokom čitanja teksta kako bi izdvojio dijalog, monolog, pripovijedanje.

4. OBLAST: PISANJE

1. Komponenta: Vrste i namjene teksta

Ishodi učenja:

1. Analizira poznate (obrađene) teme i tekstove; piše argumente u korist navedenih tvrdnji koristeći validna objašnjenja i relevantne argumente.
2. Piše informativne tekstove uz objašnjenja, kako bi se razmotrile i prenijele složene informacije i ideje jasno i precizno, efektivnim odabirom, organizacijom i analizom sadržaja.
3. Piše pripovjedačke tekstove kako bi razvio stvarna ili zamišljena iskustva ili događaje, koristeći efikasnu tehniku, dobar izbor detalja i dobro strukturisan redoslijed događaja.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Piše odgovore na pitanja.	1.a Objašnjava svoj stav o tekstu u pisanom obliku.	1.a Potkrepljuje tvrdnje validnim argumentima u analizi.
1.b Prepoznaje i bilježi temu teksta.	1.b Prepisuje rečenice ili stihove iz pjesme kao dokaz prepoznavanja teme.	1.b Ispisuje tematske cjeline i tok radnje, logički ih grupišući.
1.c Piše odgovore na postavljena pitanja u vezi s tekstom izdvajajući navedene tvrdnje.	1.c Upotrebljava činjenice iz teksta kako bi potkrijepio tvrdnje.	1.c Raščlanjuje detalje u svrhu razumijevanja teksta.
1.d Povezuje pojmove iz teksta sa vlastitim predstavama (poimanjem).	1.d Uspostavlja vezu pojma i predstave koristeći odgovarajuće riječi, izraze i rečenice.	1.d Objašnjava odnose pojmova i predstava (povezanost motiva s izražavanjem osjećanja).
1.e Navodi zaključak o tekstu u formi rečenice.	1.e Analizira poruku priče argumentujući je tvrdnjama.	1.e Piše zaključak u obliku kraćeg pasusa.
2.a Prepoznaje razliku između informativnog i književnog teksta.	2.a Piše informativni tekst koristeći se analizom sadržaja pri organizaciji teksta.	2.a Organizuje informacije kako bi jasno prenio sadržaj i ideju.
2.b Jasno predstavlja temu informativnog teksta.	2.b Piše informativne tekstove organizujući informacije, percepcije i pojmove.	2.b Piše informativne tekstove grupišući informacije u pasuse (formatiranje teksta - naslovi, podnaslovi) i grafike (tabele i grafikoni).
2.c Prikuplja definicije i konkretne detalje za pisanje informativnog teksta.	2.c Piše informativni tekst na osnovu prikupljenih informacija, definicija i primjera vezanih za temu.	2.c Razvija temu obrazlažući navedene činjenice, definicije, primjere i citate.

2.d Povezuje informacije koristeći se odgovarajućim riječima istih kategorija uz zadate smjernice.	2.d Koristi odgovarajuće riječi kako bi povezoao glavne pojmove i predstave u tekstu.	2.d Odabire riječi, izraze i rečenice kojima pojašnjava odnose unutar i između informacija.
2.e Prepoznaje riječi specifične za određenu oblast jezičkog izražavanja (opisivanja - pridjev, pripovijedanja - glagol).	2.e Koristi precizan rječnik specifičan za određenu oblast jezičkog izražavanja da bi informisao o temi.	2.e Objašnjava temu koristeći jasne rečenice i precizan vokabular određene oblasti.
2.f Razlikuje glavna obilježja književnog i informativnog teksta.	2.f Otkriva razlike između književnog i informativnog teksta na osnovu stila i tona kojim su pisani.	2.f Usklađuje stil i ton pisanja rada sa zadatom temom.
2.g Koristi informacije i objašnjenja iz teksta kako bi napisao zaključak.	2.g Zapisuje zaključak u formi kraće izjave.	2.g Potkrepljuje zaključak objašnjenjima u formi odlomka/dijela.
3.a Piše o stvarnim iskustvima i događajima koristeći zadatu narativnu tehniku (pripovijedanje, opisivanje, dijalog).	3.a Piše o stvarnim iskustvima i događajima dobro strukturirajući tok događaja (npr. glavni dio veći od uvodnog i zaključnog).	3.a Sastavlja pripovijedni tekst o zamišljenim iskustvima i događajima opisujući i važne detalje.
3.b Dopisuje dijelove pripovijednog teksta zadate strukture koji nedostaju (npr. završetak priče na osnovu konteksta).	3.b Piše o stvarnim doživljajima na osnovu plana priče.	3.b Sastavlja pripovijedni tekst o stvarnim ili izmišljenim događajima dobro strukturisanog toka događanja (npr. glavni dio veći od uvodnog i zaključnog).

2. Komponenta: Pisanje i distribucija pisanih radova

Ishodi učenja:

1. Piše jasne i smislene radove u kojima su sadržaj, organizacija i stil primjereni zadatku, svrsi i publici.
2. Usavršava svoj pisani rad planiranjem, revizijom, redigovanjem, ponovnim pisanjem ili pokušajem novog pristupa.
3. Koristi savremenu tehnologiju da napiše i objavi radove, ostvari interakciju i saradnju s drugima.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Piše jasne i koherentne radove jednostavne strukture u skladu s temom.	1.a Sastavlja prema predlošku sastave jasnog i smislenog sadržaja i organizacije.	1.a Usklađuje sadržaj, organizaciju i stil pisanja sastava sa zadatkom, svrhom i publikom.
2.a Piše rad u skladu sa temom, svrhom i namjenom zadatka.	2.a Prilagođava i mijenja pisani rad prema planu.	2.a Usavršava rad na osnovu analize i revizije primjenjujući po potrebi novi pristup.

3.a Piše kratke tekstove koristeći Word i tastaturu kompjutera.	3.a Uređuje pisane radove koristeći Word i tastaturu kompjutera.	3.a Objavljuje radove eksperimentišući savremenom tehnologijom (školski časopis, školska internet stranica, društvene mreže).

3. Komponenta: Gramatika i pravopis

Ishodi učenja:

1. Pokazuje vladanje pravilima standardne gramatike i njihovom primjenom pri pisanju.
2. Pokazuje vladanje pravopisnim pravilima i interpunkcijom.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Zapisuje broj riječima u odgovarajućem padežu.	1.a Određuje padež podvučenog broja - instrumental.	1.a Određuje lokativ date zamjenice.
1.b Bira tačan odgovor koji se odnosi na vrstu riječi podvučenih u datim rečenicama - glagoli.	1.b Bira odgovor koji se odnosi na prepoznavanje imenskog predikata.	1.b Razlikuje duže i kraće oblike pomoćnih glagola u rečenici.
	1.c Identifikuje pravilnu upotrebu prijedloga „sa” u instrumentalu.	
1.c Bira odgovor koji se odnosi na slaganje pridjeva uz imenicu.	1.c Određuje subjekat u rečenici u složenijem primjeru.	
1.d Definiše komparaciju i razlikuje vrste riječi na koje se komparacija odnosi.	1.d Razvrstava pridjeve na opisne i gradivne prepoznajući komparaciju opisnih pridjeva.	1.d Koristi komparaciju pridjeva i navodi pozitiv za dati superlativ, te u potpunosti određuje komparativ datih pridjeva koji imaju nastavak „š” kao i „iji”.
1.e Identifikuje nepromjenjivu vrstu riječi.	1.e Identifikuje sve imenice u datim stihovima.	1.e Upoređuje azbuku i abecedu i navodi tražena slova jednog i drugog pisma.
1.f Nabraja lične zamjenice u rečenici.	1.f Bira odgovor koji se odnosi na prepoznavanje proste riječi.	
	1.g Prepoznaje izvedenicu među ponuđenim primjerima riječi.	
	1.h Bira odgovor koji se odnosi na prepoznavanje izvedene riječi.	

2.a Upotrebljava interpunkcijski znak na kraju rečenice - uzvičnik, tačka.	2.a Upotrebljava veliko slovo kod složenih imena gradova i država.	2.a Piše pravilno prisvojni pridjev od vlastite imenice - geografski pojam.
2.b Upotrebljava veliko slovo kod imena naroda, gradova i država - standardni primjeri.	2.b Piše pravilno prisvojni pridjev od vlastite imenice - ime osobe.	2.b Razmatra upotrebu velikog slova i identifikuje pravilno upotrebu među datim nazivima država, jezera, sela i pripadnika kontinenata.
2.c Identifikuje odgovor u kojem je pogrešno napisana riječca <i>ne</i> .	2.c Primjenjuje pravilo o pisanju riječce <i>ne</i> uz glagole, imenice i pridjeve.	2.c Objašnjava kada dolazi do odstupanja od pravila pisanja riječce <i>ne</i> .
2.d Preoblikuje prostu izjavnu rečenicu u upitnu demonstrirajući poznavanje pravilnog pisanja riječce <i>li</i> .		
2.e Upotrebljava navodnike u jednostavnoj rečenici.	2.e Upotrebljava zarez i navodnike u zadatoj složenoj rečenici.	2.e Piše rečenice u potvrdnom i odričnom obliku, piše izjavne, upitne i uzvične rečenice primjenjujući pravilo upravnog govora.
2.f Piše „ <i>ije</i> ” ili „ <i>je</i> ” u standardnim primjerima.		
2.g Zapisuje ciframa redni broj dat slovima i obrnuto.		
2.h Navodi riječi od kojih su nastale date umanjnice (pužić - puž).		

4. Komponenta: Istraživanje u cilju izgradnje i prezentacije znanja

Ishodi učenja:

1. Provodi kratke, ali i značajnije istraživačke projekte utemeljene na zadatim pitanjima, pokazujući razumijevanje predmeta istraživanja.
2. Prikuplja relevantne informacije iz više printanih i digitalnih izvora; procjenjuje validnost i preciznost svakog izvora i integriše informacije, u isto vrijeme izbjegavajući plagiranje.
3. Nalazi dokaze u književnim ili informativnim tekstovima u svrhu podrške analize, razmišljanja i istraživanja.

OSNOVNI NIVO

SREDNJI NIVO

NAPREDNI NIVO

Učenik:

1.a Pravi bilješke za istraživački projekat.

1.a Provodi kratke istraživačke projekte koristeći se informacijama iz više izvora.

1.a Sintetizira informacije iz više izvora radi proširivanja znanja o predmetu istraživanja pri provođenju kratkog, ali i značajnijeg istraživačkog projekta.

2.a Piše rad koristeći se relevantnim informacijama, prikupljenim iz više izvora, koje navodi kao izvor podataka.	2.a Sažima relevantne informacije, koje je prikupio iz više printanih i digitalnih izvora, koristeći se parafraziranjem, podacima i zaključcima drugih.	2.a Integriše relevantne informacije iz više printanih i digitalnih izvora u svoj rad, bez plagiranja, navodeći bibliografske podatke.
3.a Izdvaja važne informacije i dokaze iz književnih i informativnih tekstova.	3.a Upoređuje važne informacije koje postaju dokazi u cilju istraživanja.	3.a Pronalazi informativne i književne tekstove za ilustraciju istraživačke teme.

5. Komponenta: **Poznavanje jezika**

Ishod učenja:

1. Pokazuje razumijevanje kako jezik funkcioniše u različitim kontekstima i zna odabrati odgovarajući izbor forme, rječnika i stila pri pisanju.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Upotrebljava znanje jezika koje posjeduje birajući rječnik i stil pri pisanju.	1.a Odabire iskaze i formu izražavanja u odnosu na različite kontekste.	1.a Koristi bogatstvo jezika, prilagođavajući formu i stil kontekstu, da bi sastav učinio zanimljivim.
1.b Planira tok opisivanja i pripovijedanja poštujući pravopisnu normu.	1.b Izražava vlastiti stav pri pisanju tekstova hronološkim redom.	1.b Izražava vlastiti stav pri pisanju tekstova retrospektivnim redom.

6. Komponenta: **Obim pisanja**

Ishod učenja:

1. Piše jednostavne i kraće ili složene i obimnije pisane radove za koje je potrebno vrijeme za istraživanje, razmišljanje i reviziju, u različite namjene.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Piše kraće pisane radove u različite namjene, kao što su pisanje pisma i izrada plakata.	1.a Piše složenije pisane radove u svrhu izvještavanja i komuniciranja pismom, plakatom.	1.a Revidira svoje i tuđe obimnije pisane radove poredeći upotrebu stila s namjenom rada.

5. OBLAST: USMENO IZRAŽAVANJE I SLUŠANJE

1. Komponenta: Razumijevanje i saradnja

Ishodi učenja:

1. Priprema se i učestvuje efikasno u nizu razgovora i saradnji s različitim sagovornicima, nadogradnji na idejama drugih i izražavanju vlastitih ideja, jasno i uvjerljivo.
2. Integriše i ocjenjuje informacije prezentovane u različitim medijima i formatima, uključujući vizuelno, kvantitativno i usmeno.
3. Procjenjuje govornikovo stajalište, argumentaciju i korištenje dokaza i retorike.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Imenuje ideju obavljenog razgovora.	1.a Stavlja u odnos sadržaj razgovora i tekst o kojem se govorilo i o istom iskazuje svoj stav.	1.a Razgovara o tekstu i nadograđuje ideje drugih uz jasno izražavanje vlastitih ideja.
1.b Čita tekst i izdvaja dokaze.	1.b Stavlja u odnos dokaze i diskutuje o temi koju treba raspraviti.	1.b Procjenjuje ideje diskusije pozivajući se na dokaze.
1.c Prepoznaje elemente diskusije.	1.c Demonstrira diskusiju u grupi shodno zadatku.	1.c Procjenjuje tok diskusije u skladu sa ciljem iste.
1.d Sastavlja pitanja na osnovu pročitaneog teksta.	1.d Objašnjava odgovore na pitanja uz navođenje detalja.	1.d Prosuđuje da li objašnjenja odgovora doprinose rasvjetljavanju pitanja koje se razmatra.
1.e Navodi ključne ideje nakon diskusije.	1.e Identifikuje različita gledišta bazirana na ključnim idejama.	1.e Kritikuje različita gledišta kroz razmišljanje i parafraziranje.
2.a Identifikuje različite vrste medija i njihove karakteristike.	2.a Analizira informacije u tekstu koje objašnjavaju temu.	2.a Prosuđuje kako ideja prezentovana u različitim medijima objašnjava temu koja se proučava.
3.a Prepoznaje govornikov stav slušajući njegov govor.	3.a Stavlja u odnos dokaz - tvrdnju u prilog stava govornika.	3.a Rekonstruiše stav govornika na osnovu tvrdnji koje jesu i koje nisu potkrijepljene dokazima.

2. Komponenta: **Prezentacija znanja i ideja**

Ishodi učenja:

1. Prezentuje informacije, nalaze i dokaze tako da slušaoci mogu slijediti tok obrazlaganja, a organizacija, razvoj i stil primjereni su zadatku, svrsi i publici.
2. Koristi digitalne medije i vizuelno izlaganje podataka da strateški prikaže informacije i ojača razumijevanje prezentacija.
3. Prilagođava govor različitim kontekstima i komunikacijskim zadacima.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Identifikuje redoslijed prepričavanja sadržaja logičkim slijedom radnje.	1.a Prezentujući sadržaj jasno navodi tvrdnje koristeći primjerene opise, činjenice i detalje.	1.a Objašnjava iznesene tvrdnje, opise, činjenice i detalje u prilog naglašavanja teme ili ideje sadržaja.
2.a Nabraja osnovne vrste medija.	2.a Izdvaja podatke iz teksta kojima želi predočiti informaciju pomoću prezentacije.	2.a Grupiše podatke pomoću grafikona i iste plasira pomoću vizuelnih efekata, slike i zvuka u cilju pojašnjenja informacija koje su tema prezentacije.
3.a Prepričava tekst ili dio teksta prema zadatku.	3.a Demonstrira izlaganje rezultata rada u grupi prema datim zadacima.	3.a Ocjenjuje pročitani tekst i izlaže svoje mišljenje stavljajući akcenat na standardni jezik (primjena u tekstu).

STANDARDI UČENIČKIH POSTIGNUĆA ZA MATERNJI JEZIK
KRAJ DEVETOGODIŠNJEG ODGOJA I OBRAZOVANJA

1. OBLAST: ČITANJE – KNJIŽEVNOST

1. Komponenta: Ključne ideje i detalji

Ishodi učenja:

1. Pažljivo čita ili sluša tekst u cilju razumijevanja i donošenja logičkih zaključaka; citira konkretne tekstove pri pisanju ili govoru u svrhu argumentovanja zaključaka donesenih na osnovu teksta.
2. Prepoznaje i objašnjava ključne ideje teksta i njihove razrade; rezimira ključne ideje na osnovu detalja koji ih dokazuju.
3. Analizira likove, događaje, ideje i njihove međuodnose u tekstu.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Odgovara na jednostavna pitanja u vezi s tekstom pronalazeći eksplicitno iskazane informacije (ko? šta? gdje? kada?).	1.a Obrazlaže događaje i likove navodeći dijelove teksta koji podupiru analizu onog što tekst izričito govori.	1.a Citira dijelove teksta u svrhu donošenja logičkih zaključaka.
2.a Odabire odgovor koji se odnosi na temu ili suštinu navedenog odlomka.	2.a Analizira razvoj teme i ideje sažimajući ključne potporne pojedinosti.	2.a Razlikuje ulogu pojedinog lika u razvoju teme i ideje djela.
3.a Objašnjava osobine određenog lika (psihološka karakterizacija - osobnost i osjećaji lika).	3.a Analizira kako dijalog ili sukob među likovima pokreće radnju drame ili novele.	3.a Otkriva stavove likova potkrijepljene motivima koji doprinose zapletu ili raspletu radnje.

2. Komponenta: Vještina i struktura

Ishodi učenja:

1. Tumači različita značenja riječi i izraza (tehničkih, osnovnih i prenesenih značenja iz teksta) i utvrđuje kako izbor riječi utiče na značenje teksta.
2. Analizira strukturu tekstova uključujući i kako se određene rečenice, pasusi i veći dijelovi teksta (npr. dio, poglavlje, scena ili strofa) odnose jedni prema drugima i prema cjelini.
3. Utvrđuje kako tačka gledišta ili namjera utiču na oblikovanje sadržaja i načina pisanja teksta.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Određuje značenje riječi i izraza u obliku u kojem su upotrijebljeni u tekstu i njihov uticaj na značenje tog teksta.	1.a Analizira uticaj izbora riječi na značenje, ton i raspoloženje u književnom djelu (humor, ironija, satira ostvarena metaforama i alegorijama).	1.a Objašnjava uticaj stilskih figura na preneseno značenje u književnom djelu.

2.a Izdvaja komponente strukture teksta (broj stihova u strofi, broj strofa u pjesmi, poglavlja u romanu, scena, činova i prizora u drami).	2.a Analizira ulogu pojedinih dijelova teksta u cjelokupnoj strukturi dovodeći ih u međusobnu vezu.	2.a Upoređuje strukturu dva ili više tekstova (redosljed događaja - retrospekcija, paralelni zapleti) i postizanje različitih efekata poput napetosti, tajnovitosti i slično.
	3.a Povezuje tačku gledišta sa sadržajem i načinom pisanja teksta.	3.a Istražuje različite književne žanrove autora iz drugih država ili naroda kako bi razumio prirodu žanra i različite kulturalne identitete.

3. Komponenta: Usvajanje i korištenje rječnika

Ishodi učenja:

1. Utvrđuje i razjašnjava značenje nepoznatih i višeznačnih riječi i izraza.
2. Razumije preneseno značenje riječi, veze između riječi i nijanse u značenjima riječi.
3. Usvaja i ispravno koristi nove riječi i izraze; bogati rječnik.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Navodi poznate primjere frazema i žargonizama i njihovu ulogu u jeziku.	1.a Upotrebljava kontekst (npr. cjelokupno značenje rečenice ili pasusa kao trag određivanju značenja frazema ili žargonizma).	1.a Prosuđuje ulogu frazema i žargonizama i njihov uticaj na značenje teksta.
1.b Prepoznaje zajednički korijen u riječima različitih vrsta na ponuđenim primjerima (zidar - zidati - ozidano).	1.b Otkriva bitne dijelove riječi (korijen i uobičajene afikse - prefikse i sufikse).	1.b Stvara nove riječi uz pomoć zadatih afiksa i ispravno ih koristi u govoru i pisanju.
1.c Izražava značenje riječi služeći se rječnikom.	1.c Otkriva značenje riječi služeći se printanim i elektronskim materijalima.	1.c Pronalazi precizna značenja, izgovore i etimologije riječi u specijalizovanim referentnim materijalima.
1.d Navodi pretpostavljena značenja riječi i izraza.	1.d Komentariše pretpostavljena značenja riječi i izraza objašnjavajući pretpostavke.	1.d Provjerava pretpostavljena značenja riječi u rječniku upoređujući ih sa riječima iz konteksta.
2.a Imenuje stilske figure na zadatim primjerima iz teksta (alegorija i simbol).	2.a Pronalazi stilske figure u tekstu.	2.a Prosuđuje uticaj stilske figure na preneseno značenje književnog djela.
2.b Prepoznaje slične riječi da bi bolje identifikovao nijanse značenja.	2.b Pronalazi veze između sličnih riječi i njihovih značenja.	2.b Tumači slične riječi prema nijansama u značenju.

3.a Navodi nove riječi i izraze određenog područja.	3.a Stavlja u odnos nove riječi i izraze pokazujući poznavanje tvorbenih načina.	3.a Stvara nove riječi i izraze uz poticaj mašte čime obogaćuje svoj rječnik.

4. Komponenta: Integracija znanja i ideja

Ishodi učenja:

1. Integriše i procjenjuje sadržaj predstavljen u različitim medijima i formatima, između ostalog vizuelno, audiovizuelno, numerički i riječima.
2. Prikazuje i ocjenjuje konkretne tvrdnje u tekstu koristeći validna objašnjenja i relevantne dokaze.
3. Analizira dva ili više tekstova koji obrađuju sličnu temu ili predmet zanimanja u cilju akumulacije znanja i upoređuje različite pristupe autora.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Definiše sinopsis, scenarij i knjigu snimanja.	1.a Analizira način na koji je ista tema obrađena u dva različita medija ili formata.	1.a Procjenjuje u kojoj mjeri film ili drama ostaju vjerni ili odstupaju od književnog teksta (odlomak iz književnog djela i scenarij).
1.b Nabraja konkretne primjere različitih medija i formata koji obrađuju istu temu.	1.b Upoređuje doživljaj čitanja priče s gledanjem filma pronalazeći sličnosti i razlike između književnog ostvarenja i filmske adaptacije.	1.b Iznosi kritički osvrt gledanja filma u odnosu na pročitano knjigu.
2.a Navodi svoj stav o konkretnim tvrdnjama u tekstu.	2.a Upoređuje tvrdnje u tekstu na osnovu relevantnih dokaza.	2.a Kritizira konkretne tvrdnje u tekstu koristeći validna objašnjenja i relevantne dokaze.
3.a Prepoznaje različite književne oblike i žanrove.	3.a Upoređuje načine na koji su slične teme obrađene u različitim književnim oblicima i žanrovima.	3.a Analizira različite pristupe autora u obradi tema (inspiracija) u različitim književnim oblicima i žanrovima.

5. Komponenta: Obim i nivo složenosti teksta

Ishod učenja:

1. Nepriistrasno i stručno čita i razumije složene književne i informativne tekstove.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Identifikuje vrste složenih književnih djela.	1.a Stavlja u odnos fabulativnu i tematsko-idejnu okosnicu književnog djela.	1.a Povezuje okosnicu književnog djela sa stvarnim životom.

2. OBLAST: ČITANJE – INFORMATIVNI TEKSTOVI

1. Komponenta: Ključne ideje i detalji

Ishodi učenja:

1. Čita tekst u cilju utvrđivanja navoda teksta, donošenja logičkih zaključaka i citira konkretne tekstualne dokaze argumentujući zaključke donesene na osnovu teksta.
2. Određuje ključne ideje i teme teksta i analizira ih, naglašavajući važne detalje i ideje koji to dokazuju.
3. Analizira kako i zašto se pojedinci, događaji i ideje razvijaju i ulaze u interakciju kroz tekst.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Izvodi zaključak o konkretnim detaljima i idejama na osnovu pročitaneog teksta.	1.a Citira konkretne tekstualne dokaze u svrhu argumentacije izvedenog zaključka.	1.a Skuplja tekstualne dokaze u svrhu argumentacije izvedenog zaključka.
2.a Interpretira temu pročitaneog teksta.	2.a Analizira osnovne kompozicione dijelove teksta u svrhu objektivnog preporučavanja.	2.a Osmišljava objektivni sažetak teksta u odnosu na identifikovanu ideju.
3.a Navodi argumente koji prate radnju teksta.	3.a Raščlanjuje radnju i utvrđuje uzročno-posljedične veze uz valjanu argumentaciju.	3.a Predstavlja radnju uz zaključke o uzročno-posljedičnim vezama između pojedinaca i događaja u kontekstu ideje.

2. Komponenta: Vještina i struktura

Ishodi učenja:

1. Interpretira i objašnjava način upotrebe riječi i ustaljenih izraza u tekstu i određuje stručna, osnovna i prenesena značenja; analizira kako izbor riječi doprinosi značenju.
2. Analizira strukturu tekstova i međudnos rečenica, pasusa i većih dijelova teksta (npr. odlomak, poglavlje).
3. Procjenjuje način oblikovanja sadržaja i stila teksta s vlastite tačke gledišta.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Zamjenjuje riječi i izraze iz zavičajnog govora izrazima standardnog jezika.	1.a Stavlja u odnos osnovno i preneseno značenje riječi.	1.a Utvrđuje primjenu stručne terminologije u razumijevanju teksta.
2.a Raščlanjuje pasuse, odlomke i poglavlja u strukturi teksta.	2.a Izdvaja ideju argumentujući istu navodima iz manjih cjelina strukture teksta.	2.a Utvrđuje ulogu svih elemenata strukture teksta u razvoju ideje ili tvrdnje autora.
3.a Imenuje glavne odlike teksta koji pripada književnoj vrsti.	3.a Analizira stil teksta i njegovu funkciju.	3.a Stavlja u odnos gledišta autora kroz kompozicione dijelove književnog teksta.

3. Komponenta: Usvaja i koristi rječnik

Ishodi učenja:

1. Utvrđuje i pojašnjava značenje nepoznatih, manje poznatih i višeznačnih riječi i izraza korištenjem podataka iz teksta, korištenjem konteksta, analizom sadržajnih dijelova riječi i korištenjem općega i specijalizovanog referentnog materijala po potrebi.
2. Iskazuje razumijevanje prenesenog značenja riječi, veza između riječi i nijansi u značenjima riječi.
3. Usvaja i ispravno koristi niz riječi i izraza iz određene oblasti dovoljnih za čitanje, pisanje i slušanje u nastavku obrazovanja i životne uloge; pokazuje nezavisnost u proširivanju rječnika kad naiđe na nepoznatu riječ koja je važna za razumijevanje ili izražavanje.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Pronalazi značenje nepoznatih, manje poznatih i višeznačnih riječi i izraza u rječniku.	1.a Analizira značenja nepoznatih, manje poznatih i višeznačnih riječi i izraza u tekstu.	1.a Procjenjuje značenja nepoznatih, manje poznatih i višeznačnih riječi i izraza korištenjem podataka iz teksta.
1.b Navodi rečenice, izraze ili pasuse koji pojašnjavaju značenje riječi.	1.b Poredi rečenice u okviru konteksta ili pasusa koji pojašnjavaju značenje riječi.	1.b Procjenjuje značenje istih riječi u različitim kontekstima.
1.c Prepoznaje zadate riječi prema tvorbenom modelu.	1.c Stavlja u odnos leksičko značenje riječi i novotvorenu riječ pri tvorbi novih modela.	1.c Objašnjava uticaj glasovne promjene na značenje novotvorene riječi.
1.d Identifikuje riječi prema etimologiji.	1.d Objašnjava porijeklo riječi na osnovu izgovora i na osnovu podataka iz elektronskih izvora.	1.d Poredi etimološko porijeklo riječi na osnovu različitih izvora (printani i elektronski izvori).
1.e Navodi značenje riječi u kontekstu cjeline.	1.e Potvrđuje prethodno navedeno značenje riječi ili izraza koristeći rječnik.	1.e Argumentuje tumačenje izraza u okviru kojeg se nalazi manje poznata riječ, poredeći ga sa značenjem riječi u rječniku.
2.a Navodi primjere prenesenog značenja riječi prisutnih u svakodnevnoj komunikaciji.	2.a Stavlja u odnos značenja riječi koje se često javljaju u svakodnevnoj komunikaciji i književnim tekstovima.	2.a Objašnjava prenesena značenja riječi i izraza na osnovu razlika i nijansi u značenju.
2.b Prepoznaje stilske figure u tekstu.	2.b Procjenjuje ulogu stilskih figura u tekstu.	2.b Formulise važnost stilskih figura u kontekstu prirode teksta.
2.c Razvrstava riječi različitog i sličnog značenja.	2.c Analizira značenje riječi koristeći se rječnikom.	2.c Precizira značenje sličnih riječi koje pripadaju istoj porodici riječi, koristeći se rječnikom.

2.d Navodi primjer riječi sličnog značenja.	2.d Upoređuje slične riječi po značenju.	2.d Smišlja nove riječi sličnog značenja.
3.a Navodi primjere upotrebe određenih riječi i izraza karakterističnih za određena područja.	3.a Poredi primjere niza riječi i izraza karakterističnih za određena područja.	3.a Stavlja u kontekst riječi i izraze u cilju razumijevanja određenog područja kroz različite medije.

4. Komponenta: Integracija znanja i ideja

Ishodi učenja:

1. Integriše i ocjenjuje sadržaje predstavljene u različitim medijima i formatima, između ostalog, vizuelno, brojčano i riječima.
2. Prikazuje i ocjenjuje argument i konkretne tvrdnje u tekstu koristeći argumentovana objašnjenja i relevantne dokaze.
3. Analizira kako dva ili više tekstova obrađuju slične teme ili predmete zanimanja sa ciljem akumulacije znanja ili upoređivanja pristupa autora.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Pronalazi slične i različite informacije o istoj temi u različitim medijima.	1.a Kombinuje detalje informacija koje su saopštene o istoj temi u različitim medijima.	1.a Ujedinjuje smisao obrade iste teme u više različitih medija.
2.a Izdvaja informacije za koje pretpostavlja da su validne i relevantne.	2.a Provjerava valjana obrazloženja iz teksta, poredeći ih pomoću različitih izvora.	2.a Utvrđuje ulogu argumentovanih objašnjenja i relevantnih dokaza u odnosu na tekst.
3.a Nabraja prve pisane dokumente i izvore od historijske i književne važnosti za Bosnu i Hercegovinu.	3.a Stavlja u odnos informacije do kojih je došao čitajući tekstove slične tematike i važnosti za Bosnu i Hercegovinu.	3.a Prezentuje uz pomoć kompjuterskih alata analizu informacija do kojih je došao vrednujući historijsku i književnu važnost za Bosnu i Hercegovinu.

5. Komponenta: Obim i nivo složenosti teksta

Ishod učenja:

1. Čita i razumije složene književne i informativne tekstove.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Navodi značenje teksta procjenjujući pouzdanost i tačnost podataka.	1.a Analizira značenje pročitanoog teksta i proširuje spoznaje čitanjem novih tekstova.	1.a Sintetizuje sadržaj pročitanoog teksta stvarajući vizuelne prikaze i grafičke organizatore.

3. OBLAST: VJEŠTINE ČITANJA

1. Komponenta: Pojam velikih štampanih slova

Ishod učenja:

1. Pokazuje razumijevanje organizacije i osnovnih osobina velikih štampanih slova.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
NIJE PRIMJENJIVO	NIJE PRIMJENJIVO	NIJE PRIMJENJIVO

2. Komponenta: Fonološka osviještenost

Ishod učenja:

1. Pokazuje razumijevanje izgovorenih riječi, slogova i glasova (fonema).

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
<i>Učenik:</i>		
1.a Prepoznaje riječi iz drugih jezika prema fonetskim principima pravopisa maternjeg jezika.	1.a Upoređuje riječi iz drugih jezika prema fonetskim principima pravopisa maternjeg jezika.	1.a Pronalazi izvorno značenje posuđenice diskutujući o njenom značenju u maternjem jeziku.

3. Komponenta: Prepoznavanje i foničnost riječi

Ishod učenja:

1. Prepoznaje i primjenjuje vještine foničnosti i analize riječi.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
<i>Učenik:</i>		
1.a Navodi prostu, izvedenu i složenu riječ.	1.a Klasifikuje izvedenice, složenice i polusloženice u datom tekstu.	1.a Stvara nove riječi primjenjujući pravila tvorbe riječi (izvedenice, složenice, polusloženice).

4. Komponenta: Tečno čitanje

Ishod učenja:

1. Čita sa svrhom i razumijevanjem.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
<i>Učenik:</i>		
1.a Čita tekst i sažima bitne podatke u različite vrste bilježaka.	1.a Objašnjava značenje pročitanoog teksta.	1.a Argumentuje značenje teksta uz dokaze.

4. OBLAST: PISANJE

1. Komponenta: Vrste i namjene teksta

Ishodi učenja:

1. Analizira poznate (obrađene) teme i tekstove; piše argumente u korist navedenih tvrdnji koristeći validna objašnjenja i relevantne argumente.
2. Piše informativne tekstove uz objašnjenja, kako bi se razmotrile i prenijele složene informacije i ideje, jasno i precizno, djelotvornim odabirom, organizacijom i analizom sadržaja.
3. Piše pripovjedačke tekstove kako bi razvio stvarna ili zamišljena iskustva ili događaje, koristeći odgovarajuću tehniku, dobar odabir detalja i dobro strukturisan redoslijed događaja.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Piše argumente o obrađenoj temi i tekstovima navodeći ih u svom radu.	1.a Piše analizu poznate teme ili teksta potkrepljujući tvrdnje argumentima.	1.a Piše osvrt ili prikaz kritički vrednujući tekst uz argumentovano promišljanje i prosuđivanje.
1.b Piše argumente koje potkrepljuje tvrdnjama.	1.b Procjenjuje razliku između suprotstavljenih tvrdnji.	1.b Otkriva jasne odnose među tvrdnjama i protutvrdnjama organizujući ih prema razlozima i dokazima.
1.c Podržava tvrdnje logičkim obrazloženjima.	1.c Potkrepljuje pisanim dokazima vlastito mišljenje i gledište.	1.c Objedinjuje tvrdnje, dokaze i obrazloženja demonstrirajući razumijevanje teme ili teksta.
1.d Povezuje glavne dijelove koristeći riječi, izraze i rečenice kojima postiže koheziju.	1.d Pojašnjava odnose između tvrdnji i argumenata, tvrdnji i protutvrdnji koristeći adekvatne riječi, izraze i rečenice.	1.d Stvara smisaono povezane tekstove u kojima objedinjuje razloge i dokaze svojih tvrdnji.
1.e Prepoznaje formalni stil pisanja.	1.e Koristi objektivni ton u pisanju administrativno-poslovnih tekstova.	1.e Upoređuje norme i pravila formalnog stila s normama i pravilima ostalih funkcionalnih stilova.
2.a Piše informativni tekst u skladu s temom.	2.a Grupiše relevantne informacije kako bi precizno i jasno prenio ideju teksta (npr. biografskog članka).	2.a Stvara informativni tekst u kojem, uz dobar odabir informacija i dobru organizaciju, uspješno prenosi temu i ideju.
2.b Piše informativni tekst uspostavljenog okvira pisanja u skladu s temom.	2.b Organizuje pojmove, predstave i informacije prema kategorijama u pasuse ili odlomke kao pomoć pri razumijevanju.	2.b Dizajnira informativni tekst uključujući formatiranje (naslovi, podnaslovi), grafike (grafikoni, tabele) i multimedijalne sadržaje.

2.c Pronalazi relevante definicije i podatke kako bi razvio temu.	2.c Prikazuje u kratkim crtama dobro odabrane činjenice, konkretne detalje, citate i primjere korisne za razvoj teme.	2.c Prosuđuje primjerenost prikupljenih činjenica, definicija, konkretnih detalja i drugih informacija znanju publike o temi.
2.d Koristi prikladne riječi kako bi povezao glavne dijelove teksta.	2.d Upotrebljava raznovrsne riječi kako bi pojasnio odnose između pojmova i predstava.	2.d Određuje vrijednost riječi kojima stvara jedinstvo i pojašnjava odnose između složenih pojmova i predstava.
2.e Pronalazi precizne riječi iz određene oblasti kako bi informisao o zadatoj temi.	2.e Primjenjuje precizan jezik i rječnik specifičan za određenu oblast (stručna terminologija) kako bi objasnio temu.	2.e Kreira informativni tekst o složenoj temi pomoću jasnih rečenica i vokabulara određene oblasti.
2.f Prepoznaje stil i ton pisanja informativnog teksta.	2.f Pokazuje razumijevanje objektivnog pisanja informativnog teksta.	2.f Odabire stil i ton pisanja u skladu sa svrhom i publikom.
2.g Daje zaključnu izjavu koja proizilazi iz navedenih informacija.	2.g Piše zaključak u formi kratke izjave koji sadrži objašnjenja predloženih informacija.	2.g Formulira zaključak u formi pasusa s potkrijepljenim objašnjenjima.
3.a Piše putopis ili reportažu na osnovu proživljenog iskustva.	3.a Koristi odgovarajuću tehniku poštujući organizaciju zadatog žanra u pisanju obavijesnih, izlagačkih i raspravljajčkih tehnika.	3.a Piše različite vrste zadatog žanra u skladu s planom i temom izražavajući kritički osvrt.

2. Komponenta: Pisanje i distribucija pisanih radova

Ishodi učenja:

1. Piše jasne i smislene radove u kojima su sadržaj, organizacija i stil primjereni zadatku, svrsi i publici.
2. Usavršava svoj pisani rad planiranjem, revizijom, redigovanjem, ponovnim pisanjem ili pokušajem novog pristupa.
3. Koristi savremenu tehnologiju da napiše i objavi radove, ostvari interakciju i saradnju s drugima.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Piše pisani rad čiji sadržaj, organizaciju i stil usklađuje s temom, svrhom, publikom i namjenom.	1.a Koristi lekseme administrativnog stila.	1.a Kreira pisani rad uz vidljivu stilogenost i uređenost strukture.
	1.b Primjenjuje različite funkcionalne stilove u vlastitim tekstovima.	

2.a Prilagođava pisani rad uz dokaze, argumente i tvrdnje, a sve u kontekstu interpretacije poznatih tema ili tekstova.	2.a Interpretira pisani rad uz dokaze, argumente i tvrdnje, a sve u kontekstu interpretacije poznatih tema ili tekstova.	2.a Otkriva primjenu novog pristupa pisanja teksta, uzimajući u obzir prethodno utvrđene veze i odnose između tvrdnje, protutvrdnje, argumenta i dokaza.
3.a Piše jasan i smislen rad u kojem su sadržaj, organizacija i stil u skladu sa zadatkom i svrhom.	3.a Objavljuje pojedinačne ili zajedničke pisane radove na internetu u skladu sa zahtjevima i normama nastavnika.	3.a Upoređuje više napisanih radova po zatom kriterijumu koristeći savremene tehnologije.

3. Komponenta: Gramatika i pravopis

Ishodi učenja:

1. Pokazuje vladanje pravilima standardne gramatike i njihovom upotrebom pri pisanju.
2. Pokazuje vladanje pravopisnim pravilima i interpunkcijom.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
<i>Učenik:</i>		
1.a Poznae podjelu komunikativnih vrsta rečenica: obavještajne/izjavne, upitne, uzvične i određuje kojoj vrsti pripada data rečenica.	1.a Identifikuje posebne tipove rečenica - nepotpune i bezlične rečenice.	1.a Prikazuje grafički odnose prostih rečenica u datoj složenoj rečenici.
1.b Prepoznaje sve vrste riječi.	1.b Klasifikuje gramatičke kategorije promjenjivih riječi.	1.b Izvodi različite podvrste promjenjivih i nepromjenjivih riječi u tekstu.
1.c Prepoznaje podjelu suglasnika po zvučnosti i mjestu tvorbe.	1.c Određuje glasovnu promjenu.	1.c Objašnjava glasovnu promjenu koja je izvršena prepoznajući izuzetke.
1.d Prepoznaje tvorbu riječi i identifikuje složenu riječ.	1.d Prepoznaje riječi prema tvorbi i tvorbenom modelu određujući tvorbenu osnovu i tvorbene nastavke (prefiks i sufiks).	1.d Koristi u pisanju različite vrste tvorbenih modela.
1.e Pravilno upotrebljava glagolske oblike.	1.e Prepoznaje glavna značenja i funkcije glagolskih oblika.	1.e Objašnjava terminologiju koja se odnosi na funkciju i značenja glagolskih oblika.
1.f Prepoznaje naglašeni slog u riječi.	1.f Razlikuje odabrane riječi sa dugim i kratkim akcentom.	1.f Primjenjuje akcentsku normu u pisanom tekstu.

1.g Određuje osnovne funkcije riječi u rečenici (predikat, subjekat, bliži objekat i priloške odredbe za vrijeme, mjesto i način).	1.g Određuje imenski predikat, gramatički subjekat, atribut.	1.g Izdvaja složeni predikat, dalji objekat, priloške odredbe za uzrok, posljedicu, količinu i nekongruentni atribut.
1.j Prepoznaje sintagme u rečenici.	1.j Opisuje značenje pojma sintagma i u datim primjerima određuje njen upravni/glavni član (dio).	1.j Izdvaja podvrste sintaksičkih jedinica iz teksta (priloška, glagolska, pridjevska).
2.a Primjenjuje pravopisnu normu u jednostavnim primjerima.	2.a Primjenjuje pravopisnu normu u većini slučajeva.	2.a Dosljedno primjenjuje pravopisnu normu.
	2.b Pravilno upotrebljava veliko slovo u pisanju naziva historijskih događaja i pokreta, imena nebeskih tijela, stanovnika i naziva naselja i građevina i prisvojnih pridjeva.	2.b Primjenjuje pravila o upotrebi velikog slova u pisanju višočlanih naziva preduzeća, institucija, organizacija i slično.
2.c Piše riječi u kojima su pravilno upotrijebljeni afrikati (kuća - kuča; đep - džep).		
2.d Identifikuje pravilno napisanu rečenicu u upravnom govoru.	2.d Primjenjuje pravila o upotrebi pravopisnih i interpunkcijskih znakova: zarez (između rečenica u inverziji, pri nabranju), navodnika (u upravnom govoru), crte (između brojeva u značenju prijedloga do) i crtice (u pisanju polusloženica).	2.d Pravilno piše upravni govor na sva tri načina.
	2.e Pravilno piše riječcu <i>ne</i> uz glagole, pridjeve, zamjenice, priloge.	2.e Primjenjuje pravilo o upotrebi pravopisnog interpunkcijskog znaka zarez (npr. vokativ u sredini rečenice izdvojen zarezima).
2.f Pravilno piše glavne brojeve.	2.f Piše redne brojeve i dio cijelog broja (npr. 2/45).	2.f Pravilno piše deklinaciju brojeva (jedan, dva, tri, četiri), kao i višočlanih brojeva (npr. sto dvadeset dva).

2.g Pravilno piše skraćenice malim slovima.	2.g Prepoznaje pravila o pisanju prisvojnih pridjeva (na -ski, -čki, -ški, -ov, -in, -ev).	2.g Koristi u pisanju skraćenice stranih organizacija, institucija, izdavačkih kuća i ostalih složenih naziva (verbalizovane skraćenice NIN, BIGZ, OSCE).
		2.h Dosljedno piše riječi sa pravilnom zamjenom glasa <i>jat</i> .
1.a Pozna je podjelu komunikativnih vrsta rečenica: obavještajne/izjavne, upitne, uzvične i određuje kojoj vrsti pripada data rečenica.	1.a Identifikuje posebne tipove rečenica - nepotpune i bezlične rečenice.	1.a Prikazuje grafički odnose prostih rečenica u datoj složenoj rečenici.

4. Komponenta: Istraživanje u cilju izgradnje i prezentacije znanja

Ishodi učenja:

1. Provodi kratke ali i značajnije istraživačke projekte zasnovane na zadatim pitanjima, pokazujući razumijevanje predmeta istraživanja.
2. Prikuplja relevantne informacije iz više printanih i digitalnih izvora; procjenjuje validnost i preciznost svakog izvora i integriše informacije, u isto vrijeme izbjegavajući plagiranje.
3. Nalazi dokaze u književnim ili informativnim tekstovima u svrhu podrške analize, razmišljanja i istraživanja.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Opisuje određeni projekat uz informacije do kojih je došao iz više izvora.	1.a Raspravlja o određenom projektu koristeći argumente.	1.a Argumentovano povezuje određeni projekat u cjelinu.
2.a Izdvaja dijelove informacija za koje smatra da su bitni.	2.a Upoređuje relevantne informacije iz printanih i digitalnih izvora.	2.a Procjenjuje kredibilitet informacije uočavajući plagiranje.
3.a Klasifikuje važne informacije iz književnog teksta.	3.a Oblikuje zaključke procjenjujući informacije i dokaze u književnom i informativnom tekstu.	3.a Ocjenjuje na osnovu provjerenih i relevantnih izvora.
3.b Identifikuje cjeline za potrebe analize jednostavnog književnog i informativnog teksta.	3.b Upoređuje elemente cjeline književnog i informativnog teksta za potrebe analize.	3.b Konstruiše književni i informativni tekst za potrebe analize.

5. Komponenta: Poznavanje jezika**Ishod učenja:**

1. Pokazuje razumijevanje kako jezik funkcionira u različitim kontekstima i zna odabrati odgovarajući izbor forme, rječnika i stila pri pisanju.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Navodi različite funkcije jezika u različitim kontekstima.	1.a Provjerava različite funkcije jezika u različitim kontekstima.	1.a Upoređuje različite funkcije jezika u različitim kontekstima.
1.b Izražava lični stav u određenom stilu pisanja.	1.b Sastavlja različite vrste tekstova u odgovarajućem funkcionalnom stilu.	1.b Kreira razne vrste tekstova prema planu i određenoj temi izražavajući mišljenje uz argumentaciju.
1.c Sastavlja jednostavan tekst sa jasno uočljivim cjelinama.	1.c Sastavlja vijest, izvještaj i referat.	1.c Sastavlja argumentovan tekst sa jasnim cjelinama.

6. Komponenta: Obim pisanja**Ishod učenja:**

1. Piše jednostavne i kraće ili složene i obimnije pisane radove za koje je potrebno vrijeme za istraživanje, razmišljanje i reviziju u različite namjene.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Pribavlja materijal za istraživanje koji je u vezi sa određenom temom i vrstom teksta.	1.a Sastavlja istraživački rad iz predložene oblasti koristeći više izvora.	1.a Sintetizuje različite izvore u okviru cjeline istraživačkog rada iz predložene oblasti.

5. OBLAST: USMENO IZRAŽAVANJE I SLUŠANJE

1. Komponenta: Razumijevanje i saradnja

Ishodi učenja:

1. Priprema se i učestvuje efikasno u nizu razgovora i saradnji s različitim sagovornicima, nadogradnji na idejama drugih i izražavanju vlastitih ideja, jasno i uvjerljivo.
2. Integriše i ocjenjuje informacije prezentovane u različitim medijima i formatima, uključujući vizuelno, kvantitativno i usmeno.
3. Procjenjuje govornikovo stajalište, argumentaciju i korištenje dokaza i retorike.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Jasno izražava vlastitu ideju o pročitanom tekstu.	1.a Iznosi svoje dokaze izražavajući misli i stavove u prilog ideje teksta.	1.a Rekonstruiše dokaze drugih u svrhu nadogradnje vlastitih ideja na datu temu ili tekst.
1.b Navodi dokaze o temi teksta ili pitanju u svrhu razmjene ideja.	1.b Primjenjuje kompoziciju rasprave na osnovu dokaza u svrhu razmjene ideja.	1.b Procjenjuje subjektivno i objektivno, u diskusiji, pozivajući se na dokaze i bazirajući se na prepoznatim idejama.
1.c Učestvuje u diskusiji.	1.c Prepoznaje stavove drugih i iznosi svoj stav tokom diskusije.	1.c Utvrđuje stavove po datom pitanju i diskutovanjem dovodi do konsenzusa.
1.d Navodi smisleno pitanje u vezi sa temom.	1.d Upoređuje različita mišljenja i razvija diskusiju na osnovu koje izvodi zaključke.	1.d Pojašnjava, potvrđuje ili osporava ideje i zaključke diskusije uz kritiku.
1.e Nabraja dokaze na osnovu kojih formuliše vlastito mišljenje.	1.e Opravdava vlastiti stav na osnovu argumenata i dokaza.	1.e Rekonstruiše gledišta i vrši korekciju stava na osnovu argumenata i dokaza.
2.a Prepoznaje izvor informacija koji je prezentovan u različitim medijima.	2.a Analizira informacije prezentovane u različitim formatima (vizuelno, brojčano, usmeno).	2.a Procjenjuje izvor informacija u različitim medijima i formatima ocjenjujući vjerodostojnost i preciznost.
3.a Iskazuje stavove o izlaganju sagovornika.	3.a Primjenjuje raspravljanje stavljajući u odnos dokaz i objašnjenje pri iznošenju svog stava o saslušanom govoru.	3.a Kritikuje neargumentovane stavove u svrhu obaranja obmanjujućih objašnjenja.

2. Komponenta: **Prezentacija znanja i ideja**

Ishodi učenja:

1. Prezentuje informacije, nalaze i dokaze tako da slušaoci mogu slijediti tok obrazlaganja, a organizacija, razvoj i stil primjereni su zadatku, svrsi i publici.
2. Koristi digitalne medije i vizuelno izlaganje podataka da strateški prikaže informacije i ojača razumijevanje prezentacija.
3. Prilagođava govor različitim kontekstima i komunikacijskim zadacima.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Povezuje tvrdnje, nalaze i dokaze stavljajući ih u smislenu cjelinu.	1.a Izlaže informacije logičnim slijedom povezujući tvrdnje i dokaze u svrhu izvođenja jasnog zaključka.	1.a Prosuđuje primjerenost dokaza i tvrdnji zadatku i uzrastu za koji je namijenjen.
2.a Navodi dokaze u svrhu pojašnjavanja informacija iz digitalnih medija.	2.a Poboljšava razumijevanje dokaza upotrebom digitalnih medija.	2.a Eksperimentiše digitalnim alatima u svrhu pronalaženja dokaza zbog razumijevanja prezentacije teksta.
3.a Izdvaja temu teksta jasno i sistemski učestvujući u raspravi o djelu.	3.a Diskutuje o tekstovima različitih sadržaja izražavajući vlastito i tuđe mišljenje.	3.a Raspravlja o tekstovima različitih sadržaja izražavajući vlastite i tuđe stavove.

STANDARDI UČENIČKIH POSTIGNUĆA ZA MATERNJI JEZIK
KRAJ SREDNJOŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA

1. OBLAST: ČITANJE – KNJIŽEVNOST

1. Komponenta: Ključne ideje i detalji

Ishodi učenja:

1. Pažljivo čita ili sluša tekst u cilju razumijevanja i donošenja logičkih zaključaka; citira konkretne tekstove pri pisanju ili govoru u svrhu argumentovanja zaključaka donesenih na osnovu teksta.
2. Prepoznaje i objašnjava ključne ideje teksta i njihove razrade; rezimira ključne ideje na osnovu detalja koji ih dokazuju.
3. Analizira likove, događaje, ideje i njihove međudnose u tekstu.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Čita književne tekstove izdvajajući korisne dokaze (citate).	1.a Utvrđuje dijelove teksta u kojima je situacija ostala neizvjesna.	1.a Tumači pročitani tekst birajući čvrste i korisne dokaze radi logičkog zaključivanja.
2.a Identifikuje ključne ideje teksta i njihove razrade.	2.a Objašnjava ključne ideje teksta povezujući ih sa drugim naučnim oblastima stvarajući složen prikaz.	2.a Rezimira književno djelo na osnovu ključnih ideja i datih objašnjenja.
3.a Interpretira uloge likova u djelu i njihove međusobne odnose.	3.a Izdvaja primjere različitog ponašanja likova tokom razvoja događaja u tekstu.	3.a Argumentuje svoj stav o ključnim osobinama likova uzimajući u obzir njihovo ponašanje.

2. Komponenta: Vještina i struktura

Ishodi učenja:

1. Tumači različita značenja riječi i izraza (tehničkih, osnovnih i prenesenih značenja iz teksta) i utvrđuje kako izbor riječi utiče na značenje teksta.
2. Analizira strukturu tekstova, uključujući i kako se određene rečenice, pasusi i veći dijelovi teksta (npr. odlomak, poglavlje, scena ili strofa) odnose jedni prema drugima i prema cjelini.
3. Utvrđuje kako tačka gledišta ili namjera utiču na oblikovanje sadržaja i način pisanja teksta.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Objašnjava značenja ključnih riječi iz teksta.	1.a Upoređuje osnovna i prenesena značenja riječi i izraza iz teksta.	1.a Tumači prenesena i konotativna značenja riječi dovodeći ih u odnos sa osnovnim značenjem.
2.a Određuje strukturalne elemente teksta.	2.a Objašnjava povezanost strukturalnih elemenata teksta.	2.a Objašnjava efekte autorova izbora načina strukturisanja određenih dijelova teksta.
	2.b Izdvaja određene rečenice, pasuse/poglavlja i sl. radi upoređivanja.	

3.a Određuje vrste pripovijedanja u tekstu.	3.a Ukazuje na različite interpretacije događaja u zavisnosti od različitih tačaka gledišta pripovjedača (fokalizacija).	3.a Prosuđuje opravdanost upotrebe različitih tačaka gledišta pripovjedača (fokalizacija).
3. Komponenta: Usvajanje i korištenje rječnika Ishodi učenja: 1. Utvrđuje i razjašnjava značenje nepoznatih i višeznačnih riječi i izraza. 2. Razumije preneseno značenje riječi, veze između riječi i nijanse u značenjima riječi. 3. Usvaja i ispravno koristi nove riječi i izraze; bogati rječnik.		
OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Izdvaja nepoznate i višeznačne riječi i izraze iz teksta.	1.a Objašnjava značenje nepoznatih i višeznačnih riječi i izraza na osnovu konteksta u kojem se nalaze.	1.a Poredi značenje nepoznatih i višeznačnih riječi i izraza datih u različitim rječnicima.
2.a Izdvaja riječi i izraze prenesenog značenja.	2.a Ukazuje na različite interpretacije izdvojenih riječi prenesenog značenja.	2.a Izvodi zaključke o funkciji upotrebe riječi prenesenog značenja.
2.b Navodi primjere stilskih figura u tekstu.		
3.a Koristi nove riječi i izraze u usmenom izražavanju.	3.a Prilagođava usvojene riječi i izraze različitim stilovima.	3.a Izrađuje grafikon porodice riječi na osnovu nove usvojene riječi.
4. Komponenta: Integracija znanja i ideja Ishodi učenja: 1. Integriše i procjenjuje sadržaj predstavljen u različitim medijima i formatima, između ostalog vizuelno, audiovizuelno, numerički i riječima. 2. Prikazuje i ocjenjuje konkretne tvrdnje u tekstu koristeći validna objašnjenja i relevantne dokaze. 3. Analizira dva ili više tekstova koji obrađuju sličnu temu ili predmet zanimanja u cilju akumulacije znanja i upoređuje različite pristupe autora.		
OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Prepoznaje razlike u tumačenju, odnosno izvođenju istog djela u različitim izvorima, medijima i formatima poredeći ih sa polaznim tekstom.	1.a Klasifikuje vrijednosti različitih tumačenja, odnosno izvođenja istog djela u različitim izvorima, medijima i formatima.	1.a Predstavlja zaključke o različitim tumačenjima, odnosno izvođenjima istog djela u više izvora, medija i formata.

2.a Parafrazira tvrdnje likova i pripovjedača određujući njihovu zastupljenost u tekstu.	2.a Provjerava tvrdnje koristeći detalje iz teksta.	2.a Daje kritički osvrt na tvrdnje u tekstu na osnovu svog iskustva, logike i naučnog saznanja.
3.a Grupiše različite književne tekstove iz 18, 19. i 20. vijeka na osnovu zajedničkih motiva.	3.a Istražuje pristupe motivima u različitim tekstovima iz 18, 19. i 20. vijeka.	3.a Argumentuje razlike u pristupima motiva više autora tekstova iz 18, 19. i 20. vijeka.

5. Komponenta: **Obim i nivo složenosti teksta**

Ishod učenja:

1. Nepistrasno i stručno čita i razumije složene književne i informativne tekstove.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
<i>Učenik:</i>		
1.a Opisuje sadržaje i strukturu književnih tekstova koristeći stručnu terminologiju.	1.a Čita stručno i objektivno književni tekst.	1.a Procjenjuje ključne razlike u složenosti književnih tekstova koristeći se stručnom terminologijom.

2. OBLAST: ČITANJE – INFORMATIVNI TEKSTOVI

1. Komponenta: **Ključne ideje i detalji**

Ishodi učenja:

1. Čita tekst u cilju utvrđivanja navoda teksta, donošenja logičkih zaključaka i citira konkretne tekstualne dokaze argumentujući zaključke donesene na osnovu teksta.
2. Određuje ključne ideje i teme teksta i analizira ih, naglašavajući važne detalje i ideje koje to dokazuju.
3. Analizira kako i zašto se pojedinci, događaji i ideje razvijaju i ulaze u interakciju kroz tekst.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
<i>Učenik:</i>		
1.a Izdvaja stavove iznesene u tekstu.	1.a Objašnjava citate iz teksta argumentujući ključne stavove i neizvjesne situacije iznesene u tekstu.	1.a Daje kritički osvrt na smisao teksta argumentujući ga citatima iz teksta i povezujući ga sa kontekstom.
2.a Izdvaja teme i ključne ideje informativnog teksta.	2.a Ističe teme i ključne ideje sa važnim detaljima iz informativnog teksta.	2.a Ispituje međusobne odnose tema i ključnih ideja u tekstu koristeći se dokazima iz teksta radi kompletne analize.
3.a Određuje međusobne odnose pojedinaca, događaja i ideja u tekstu.	3.a Razlikuje promjene kod pojedinaca, događaja i ideja tokom teksta.	3.a Kritički procjenjuje međusobne odnose pojedinaca, događaja i ideja ističući složenost teksta.

2. Komponenta: Vještina i struktura

Ishodi učenja:

1. Interpretira i objašnjava način upotrebe riječi i ustaljenih izraza u tekstu i određuje stručna, osnovna i prenesena značenja; analizira kako izbor riječi doprinosi značenju.
2. Analizira strukturu tekstova i međudnos rečenica, pasusa i većih dijelova teksta (npr. odlomak, poglavlje).
3. Procjenjuje način oblikovanja sadržaja i stila teksta s vlastite tačke gledišta.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Izdvaja riječi, termine i ustaljene izraze koji odgovaraju temi i namjeni teksta.	1.a Objašnjava (svojim riječima) riječi i ustaljene izraze sa prenesenim značenjima.	1.a Ilustruje kako autorov izbor riječi, termina i ustaljenih izraza doprinosi značenju teksta.
2.a Navodi međudnos rečenica, pasusa i većih dijelova teksta.	2.a Objašnjava (svojim riječima) logičku vezu rečenica, pasusa i većih dijelova teksta.	2.a Ocjenjuje jasnost, uvjerljivost i zanimljivost teksta na osnovu njegove strukture.
3.a Izdvaja postupke u tekstu koji svjedoče o mogućim namjerama autora.	3.a Procjenjuje stil i formu teksta sa lične tačke gledišta.	3.a Osmišljava načine oblikovanja sadržaja i stila koji doprinose snazi, uvjerljivosti i ljepoti teksta.

3. Komponenta: Usvaja i koristi rječnik

Ishodi učenja:

1. Utvrđuje i razjašnjava značenje nepoznatih, manje poznatih i višeznačnih riječi i izraza korištenjem podataka iz teksta, korištenjem konteksta, analizom sadržajnih dijelova riječi i korištenjem općeg i specijalizovanog referentnog materijala po potrebi.
2. Iskazuje razumijevanje prenesenog značenja riječi, veza između riječi i nijansi u značenjima riječi.
3. Usvaja i ispravno koristi niz riječi i izraza iz određene oblasti dovoljnih za čitanje, pisanje i slušanje u nastavku obrazovanja i životne uloge; pokazuje nezavisnost u proširivanju rječnika kad naiđe na nepoznatu riječ koja je važna za razumijevanje ili izražavanje.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Pravi popis značenja nepoznatih i višeznačnih riječi i izraza iz određenog informativnog teksta.	1.a Pojašnjava značenja manje poznatih i višeznačnih riječi na osnovu rečenice ili pasusa kao manjeg konteksta.	1.a Tumači moguća značenja riječi ili fraza na osnovu definicija iz rječnika i drugih referentnih izvora.
2.a Opisuje vezu između osnovnog i prenesenog značenja riječi.	2.a Razlikuje nijanse značenja riječi (sinonime) sličnog osnovnog značenja.	2.a Objašnjava stilske figure (npr. hiperbola, paradoks) u kontekstu i analizira njihovu ulogu u tekstu.

3.a Izdvaja niz riječi i izraza iz tekstova općeg akademskog i specijalizovanog konteksta.	3.a Koristi niz riječi i izraza iz općeg akademskog i specijalizovanog konteksta u pismenom i usmenom izražavanju.	3.a Prilagođava riječi akademskom i specijalizovanom kontekstu pokazujući nezavisnost u širenju rječnika.

4. Komponenta: Integracija znanja i ideja

Ishodi učenja:

1. Integriše i ocjenjuje sadržaje predstavljene u različitim medijima i formatima, između ostalog, vizuelno, brojučano i riječima.
2. Prikazuje i ocjenjuje argument i konkretne tvrdnje u tekstu koristeći argumentovana objašnjenja i relevantne dokaze.
3. Analizira kako dva ili više tekstova obrađuju slične teme ili predmete zanimanja s ciljem akumulacije znanja ili upoređivanja pristupa autora.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Povezuje razlike upotrebe istog sadržaja u različitim medijima i formatima, između ostalog, vizuelno, brojučano i riječima.	1.a Ispituje vrijednost upotrebe istog sadržaja u različitim medijima i formatima, između ostalog, vizuelno, brojučano i riječima.	1.a Integriše upotrebe istog sadržaja u različitim medijima i formatima vizuelno, brojučano i riječima, kako bi pitanjima riješio problem.
2.a Parafrazira tvrdnje i argumente u prvim pisanim tekstovima i izvorima u Bosni i Hercegovini.	2.a Demonstrira pisano ili usmeno tvrdnje koristeći detalje iz prvih pisanih tekstova i izvora u Bosni i Hercegovini.	2.a Kritički komentariše prve pisane tekstove i izvore u Bosni i Hercegovini.
3.a Grupiše dokumente od historijske i književne važnosti za Bosnu i Hercegovinu iz 17, 18, 19. i 20. vijeka.	3.a Razvrstava osobine dokumenata od historijske i književne važnosti za Bosnu i Hercegovinu iz 17, 18, 19. i 20. vijeka.	3.a Predstavlja akumulirano znanje o temama i namjenama dokumenata od historijske i književne važnosti za Bosnu i Hercegovinu iz 17, 18, 19. i 20. vijeka.

5. Komponenta: Obim i nivo složenosti teksta

Ishod učenja:

1. Čita i razumije složene književne i informativne tekstove.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Parafrazira složene književne i informativne tekstove.	1.a Utvrđuje kriterije za stručno i objektivno čitanje tekstova koji ne pripadaju beletristici.	1.a Kreira različite vrste prezentacija koje pokazuju složenost tekstova koji ne pripadaju beletristici.

3. OBLAST: PISANJE

1. Komponenta: Vrste i namjene teksta

Ishodi učenja:

1. Analizira poznate (obrađene) teme i tekstove; piše argumente u korist navedenih tvrdnji koristeći validna objašnjenja i relevantne argumente.
2. Piše informativne tekstove uz objašnjenja, kako bi se razmotrile i prenijele složene informacije i ideje, jasno i precizno, djelotvornim odabirom, organizacijom i analizom sadržaja.
3. Piše pripovjedačke tekstove kako bi razvio stvarna ili zamišljena iskustva ili događaje koristeći odgovarajuću tehniku, dobar odabir detalja i dobro strukturisan redoslijed događaja.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Izdvaja ključne reči iz teksta.	1.a Argumentuje tvrdnje dokazima iz različitih tekstova.	1.a Povezuje značaj dokaza razlikujući drugačije i suprotstavljene dokaze ističući njihove prednosti i ograničenja.
1.b Identifikuje najbitnija obilježja iz poznatih (obrađenih) tema i tekstova.	1.b Organizuje logično tvrdnje, argumente i protuargumente po principu, teza, antiteza i sinteza.	1.b Piše zaključak ili odlomak zasnovan na iznesenim argumentima.
1.c Identifikuje elemente uvoda, razrade i završetka i njihovu pojedinačnu važnost u kontekstu cjeline.		
2.a Piše jasne rečenice poštujući gramatička i pravopisna pravila.	2.a Koristi se relevantnom stručnom terminologijom za temu koju obrađuje.	2.a Upotrebljava adekvatan stil pisanja relevantan za temu koju obrađuje.
2.b Identifikuje činjenice relevantne za temu teksta.	2.b Povezuje činjenice uzročno-posljedično i hronološki.	2.b Demonstrira činjenice iz drugih izvora s ciljem proširivanja znanja publike o datoj temi.
	2.c Odvaja bitne činjenice od manje bitnih posvećujući im više prostora u tekstu.	2.c Konstruiše složene ideje povezujući ih sa poznatim znanjima.
2.d Piše pregledan tekst koristeći se različitim tipografskim rješenjima kako bi pokazao važnost činjenica i njihovu logičku vezu.		2.d Potkrepljuje stilskim izražajnim sredstvima različite ideje s ciljem objašnjenja odnosa među njima.

3.a Definiše teze za pisanje eseja.	3.a Razvrstava prikupljenu građu za pisanje eseja kako bi prikazao najbitnije detalje relevantne za temu eseja.	3.a Koristi vizuelne, taktilne, auditivne i olfaktivne motive kojima će unaprijediti tehniku izrade eseja.
3.b Određuje tematiku eseja izdvajajući bitnije motive od manje bitnih.	3.b Primjenjuje različite tehnike pripovijedanja da bi pokazao složenost likova i raznovrsnost pogleda na temu djela.	3.b Objedinjuje detalje različitim stilskim figurama kako bi kod čitaoca stvorio taktilne, auditivne, vizuelne i olfaktivne senzacije.
3.c Kombinuje subjektivno viđenje sa objektivnim predstavljanjem doživljaja ili dešavanja.	3.c Upotrebljava statičke i dinamičke motive da uspori ili pokrene radnju pri čemu kod čitaoca stvara iščekivanje i omogućava mu da se udubi u problem, odnosno stvara interesovanje za rasplet problemske situacije.	3.c Povezuje motive u eseju stvarajući kod čitaoca osjećaj cjelovitog svijeta prikazanog u tekstu.

2. Komponenta: Pisanje i distribucija pisanih radova

Ishodi učenja:

1. Piše jasne i smislene radove u kojima su sadržaj, organizacija i stil primjereni zadatku, svrsi i publici.
2. Usavršava svoj pisani rad planiranjem, revizijom, redigovanjem ili pokušajem novog pristupa.
3. Koristi savremenu tehnologiju da napiše i objavi radove, ostvari interakciju i saradnju s drugima.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Piše gramatički i pravopisno pravilne rečenice kako bi napisao jasan i smislen rad.	1.a Usklađuje leksiku i kompoziciju sa temom, publikom i kontekstom teksta.	1.a Upotrebljava stil i sintaksu koji odgovaraju temi, publici i kontekstu teksta.
1.b Identifikuje funkcionalni stil koji je u skladu sa temom, publikom i kontekstom teksta.		
2.a Izrađuje plan onoga što će pisati s postavljenim ciljevima i podciljevima.	2.a Uređuje ili ispravlja svoj pisani rad sa svjesnošću grešaka i znanjem kako da poboljša pisani rad.	2.a Slaže pisani rad u cjelinu služeći se širokim odabirom književnih izraza, oblika i vrsta tekstova.
2.b Pregleda napisani tekst s ciljem njegovog poboljšanja.		

3.a Razvrstava sadržaj u odgovarajućim programima za obradu teksta vodeći računa o hijerarhiji njegovih elemenata.	3.a Koriguje svoje i tuđe pisane radove u skladu sa novostečenim argumentima ili informacijama koristeći savremenu tehnologiju.	3.a Objavljuje svoje radove (npr. blog, članak na portalu itd.) koristeći savremene tehnologije i komentariše ih sa čitaocima.

3. Komponenta: Gramatika i pravopis

Ishodi učenja:

1. Pokazuje vladanje pravilima standardne gramatike i njihovom upotrebom pri pisanju.
2. Pokazuje vladanje pravopisnim pravilima i interpunkcijom.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Preoblikuje nepravilno napisane riječi standardne gramatike.	1.a Primjenjuje pravila standardne gramatike u izradi pisanih radova, koji mogu sadržavati pored riječi standardnog jezika i strane riječi.	1.a Kreira tekst odstupajući od standardne gramatike (u leksici i sintaksi) kako bi prenio njihova posebna značenja.
1.b Piše sintaksičke jedinice poštujući norme standardne gramatike.	1.b Upoređuje sintaksičke jedinice objašnjavajući njihove odnose.	1.b Konstruiše rečenice različite dužine s ciljem postizanja efikasnosti teksta.
2.a Izdvaja nepravilno napisane riječi i znake interpunkcije na određenom zadatom tekstu.	2.a Primjenjuje pravila o upotrebi velikog slova, interpunkcijskih znakova i pravopisa na pripremljenom tekstu.	2.a Vrednuje u svom i tuđem pisanom radu upotrebu svih pravopisnih pravila.

4. Komponenta: Istraživanje u cilju izgradnje i prezentacije znanja

Ishodi učenja:

1. Provodi kratke, ali i značajnije istraživačke projekte, utemeljene na fokusiranim pitanjima, pokazujući razumijevanje predmeta istraživanja.
2. Prikuplja relevantne informacije iz više printanih i digitalnih izvora, procjenjuje vjerodostojnost i preciznost svakog izvora; integriše informacije, u isto vrijeme izbjegavajući plagiranje.
3. Pronalazi dokaze u književnim ili informativnim tekstovima u svrhu podrške analize, razmišljanja i istraživanja.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Opisuje značaj istraživanja na određenu temu.	1.a Koristi prethodno urađeni koncept za izradu kraćeg istraživačkog projekta zasnovanog na zadatim pitanjima.	1.a Kreira istraživački projekat zasnovan na činjenicama i dokazima.
1.b Izrađuje koncept istraživanja na osnovu zadatih pitanja.	1.b Povezuje više izvora o temi uz argumentovano obrazloženje predmeta istraživanja.	

2.a Izdvaja relevantne informacije za određenu temu iz više pouzdanih pisanih i digitalnih izvora.	2.a Integriše prikupljene relevantne informacije iz više pouzdanih pisanih i digitalnih izvora.	2.a Preuređuje informacije u skladu sa zadatkom, namjenom i publikom.
	2.b Procjenjuje validnost svakog izvora kako bi izbjegao plagiranje.	
3.a Izdvaja ključne riječi i stilska obilježja, događaje, likove i učesnike događaja iz teksta.	3.a Procjenjuje značaj izdvojenih elemenata iz teksta za analizu, razmišljanje i istraživanje.	3.a Tumači dokaze iz teksta uočavajući njihovu međuzavisnost.

5. Komponenta: **Poznavanje jezika**

Ishod učenja:

1. Pokazuje razumijevanje kako jezik funkcioniše u različitim kontekstima i zna odabrati odgovarajući izbor forme, rječnika i stila pri pisanju.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Koristi normu bosanskog jezika (hrvatskog jezika, srpskog jezika), rječnik i stilska obilježja tekstova različitih vrsta i složenosti (rasprave, eseje i putopise).	1.a Identifikuje sličnosti i razlike zadatah tekstova različitih vrsta i složenosti na osnovu određenih jezičkih i stilskih obilježja.	1.a Kreira vlastite rasprave, eseje ili putopise koristeći se prethodno napisanim dnevnikom rada.
1.b Prepoznaje različite funkcionalne stilove.	1.b Piše dnevnik rada koji sadrži tok zadatka (vrijeme, aktivnost i učesnike).	1.b Kombiniuje sve funkcionalne stilove u pisanju.

6. Komponenta: **Obim pisanja**

Ishod učenja:

1. Piše jednostavne i kraće ili složene i obimnije pisane radove za koje je potrebno vrijeme za istraživanje, razmišljanje i reviziju u različite namjene.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Piše pisane radove za različitu namjenu i publiku u skladu sa zahtjevom i brojem riječi.	1.a Revidira tekst prilagođavajući ga različitoj namjeni i publici.	1.a Kreira složene pisane radove na osnovu istraživanja, razmišljanja i revizije za različitu namjenu i publiku u skladu sa zahtjevom i brojem riječi.

4. OBLAST: USMENO IZRAŽAVANJE I SLUŠANJE

1. Komponenta: Razumijevanje i saradnja

Ishodi učenja:

1. Priprema se i učestvuje efikasno u nizu razgovora i saradnji s različitim sagovornicima, nadogradnji na idejama drugih i izražavanju vlastitih ideja, jasno i uvjerljivo.
2. Integriše i ocjenjuje informacije prezentovane u različitim medijima i formatima, uključujući vizuelno, kvantitativno i usmeno.
3. Procjenjuje govornikovo stajalište, argumentaciju i korištenje dokaza i retorike.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
<i>Učenik:</i>		
1.a Definiše plan razgovora koji dijeli sa drugim učesnicima (utvrđuje ciljeve, rokove zadataka i uloge učesnika).	1.a Obrazlaže uloge u realizaciji zadataka iz plana.	1.a Raspravlja s ciljem usklađivanja različitih gledišta tokom razgovora.
1.b Piše izveštaj razgovora koji dijeli sa drugim učesnicima.	1.b Razlikuje prednosti i nedostatke odabranih izvora informacija.	1.b Suprotstavlja moguće tačke gledišta za rješavanje kontradiktornih stavova.
2.a Prikuplja informacije u različitim medijima i formatima.	2.a Transformiše informacije kako bi odgovarale ciljanom mediju ili formatu.	2.a Procjenjuje vjerodostojnost informacija iz različitih izvora.
	2.b Objašnjava prednosti i nedostatke odabranih medija i formata u kojima se nalaze informacije.	2.b Integriše odabrane informacije u skladu sa temom, medijem ili formatom.
3.a Pravi popis pitanja kako bi pravilno interpretirao govornikove izjave.	3.a Reinterpretira sagovornikovu argumentaciju i dokaze na svoj, drugačiji način, pokazujući razumijevanje za govornikovu tačku gledišta.	3.a Procjenjuje govornikovo gledište, argumente i stil koristeći se svojim iskustvom i znanjima iz retorike i drugih naučnih oblasti.

2. Komponenta: **Prezentacija znanja i ideja**

Ishodi učenja:

1. Prezentuje informacije, nalaze i dokaze tako da slušaoci mogu slijediti tok obrazlaganja, a organizacija, razvoj i stil primjereni su zadatku, svrsi i publici.
2. Koristi digitalne medije i vizuelno izlaganje podataka da strateški prikaže informacije i ojača razumijevanje prezentacija.
3. Prilagođava govor različitim kontekstima i komunikacijskim zadacima.

OSNOVNI NIVO	SREDNJI NIVO	NAPREDNI NIVO
Učenik:		
1.a Izdvaja najvažnije informacije, nalaze i dokaze u skladu sa zadatkom, svrhom i publikom.	1.a Predstavlja pregledan, logičan i jasan plan prezentacije o informacijama, nalazima i dokazima.	1.a Prikazuje drugačije ili suprotne tačke gledišta poredeći ih sa informacijama, nalazima i dokazima.
2.a Oblikuje prezentacije i predstavlja informacije upotrebom više digitalnih medija i formata.	2.a Prilagođava informacije, nalaze i dokaze odgovarajućim digitalnim medijima i formatima.	2.a Integriše informacije, nalaze i dokaze date u različitim digitalnim medijima i formatima u logičnu, jasnu i upečatljivu cjelinu.
3.a Prilagođava govor različitim kontekstima i zadacima koristeći standardni jezik.	3.a Opisuje učesnike, likove ili razvoj događaja u različitim kontekstima i zadacima koristeći se standardnim jezikom.	3.a Cjelovito prezentuje stvarni ili izmišljeni doživljaj ili događaj u skladu sa kontekstima i zadacima vodeći računa o upotrebi standardnog jezika.